

Werkplaats Sociaal Domein
Zuid-Holland Zuid

Grip op Geldzaken

**Onderzoek naar wat helpt bij financiële gezondheid in
Dordrecht Wielwijk**

Patrick Bek
Elizabeth van Twist

Colofon

Auteurs: Patrick Bek en Elizabeth van Twist

Vormgeving: David ter Avest en Tamar Weerts

Te downloaden via www.werkplaatssociaaldomeinzhz.nl

© 2025

Alles uit deze uitgave mag, mits met bronvermelding, worden vermenigvuldigd en openbaargemaakt.

Alliantie
Dordrecht

SAMEN

DORDT

Woord van dank

Met veel waardering en dankbaarheid kijken wij terug op het onderzoeksproject Grip op Geldzaken in Wielwijk, Dordrecht. Dit project had niet kunnen plaatsvinden zonder de inzet, betrokkenheid en samenwerking van velen.

Allereerst willen wij de initiatiefgroep bedanken: Elly van Wenum van Samen Dordt, Leonie Dekkers-Kamp van Gemeente Dordrecht, Marjet Visscher van Carreer Boost en Mirjam Karsten van Alliantie Dordrecht. Dankzij hun betrokkenheid met financiële gezondheid, gedrevenheid om bewoners (nog beter) te kunnen helpen bij geldvragen is dit participatieve onderzoek tot stand gekomen. In het bijzonder danken wij Marjet voor haar verbindende rol in het prille begin van dit project.

Onze dank gaat ook uit naar de bewoners van Wielwijk. Jullie verhalen, ervaringen en inzichten vormen het hart van dit onderzoek. Jullie openheid en bereidheid om mee te denken en mee te doen, maakt inzichtelijk wat écht helpt bij grip op geldzaken. Jullie stem heeft richting gegeven aan het onderzoek en de acties die in de wijk zullen worden opgepakt.

Daarnaast bedanken wij alle betrokken spelers in Wielwijk en Dordrecht die zich dagelijks inzetten voor bewoners met geldvragen voor jullie tijd en het delen van jullie praktijkkennis en warme netwerk. Dankzij jullie waren wij snel wegwijs in Wielwijk en kregen wij waardevolle inblikjes in de leefwereld van bewoners (en spelers) en het systeem waarin veel ondersteuners bij geldzaken bewegen.

Tot slot danken wij alle deelnemers aan de ontwerpssessies, de gesprekspartners en vertrouwde gezichten in de wijk. Samen met jullie hebben we laten zien dat grip op geldzaken begint bij nabijheid, vertrouwen en samenwerking.

Elizabeth van Twist en Patrick Bek

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	6
2.	De aanleiding	9
3.	Onderzoeksmethodiek	13
4.	Kennismaken met Wielwijk	18
5.	Wat helpt bij grip?	25
6.	Samen werken aan grip	33
7.	Van onderzoek naar beweging	37
8.	Conclusie en reflectie	40
	Deelnemerslijst	43
	Literatuur	44

Bijlagen

OP AANVRAAG BESCHIKBAAR

1. Inleiding

1.1 Armoede is meer dan tekort aan geld

Je hebt geen overzicht meer over je inkomsten en uitgaven. Elke maand lijkt je energierekening onverwacht hoger uit te vallen. Je koelkast is vaker leeg dan vol, en de stapel rekeningen groeit – met aanmaningen erbovenop. Je probeert weer grip te krijgen op je geldzaken, maar het lijkt alsof het je telkens door de vingers glipt. Dit is een dagelijkse realiteit voor veel Nederlanders.

In juli 2025 meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek dat in Nederland 540.000 mensen in armoede leven, waarvan ruim een derde worstelt met problematische schulden. Deze mensen hebben te weinig financiële middelen om minimale levensbehoeften te kunnen betalen en hebben zowel een inkomen als vermogen dat onder de armoedegrens ligt. Maar ook met een inkomen of vermogen boven die grens, leven ruim één miljoen Nederlanders in financieel kwetsbare situaties (CBS, 2025).

Economische onzekerheid, flexibele arbeidscontracten, het wegvallen van overheidssteun en stijgende kosten – vooral voor energie en wonen – zetten de bestaanszekerheid van huishoudens onder druk. De gevolgen zijn ingrijpend: betalingsachterstanden, stress, gezondheidsproblemen en sociale isolatie. Geldzorgen trekken een zware wissel op zowel de fysieke als mentale gezondheid van mensen (Franken et al., 2022). En wie eenmaal in deze negatieve spiraal terechtkomt, heeft grote moeite om daar weer uit te komen en grip te krijgen (WRR, 2024).

Armoede is echter meer dan een financieel tekort. Ieder mens beschikt over een bepaalde hoeveelheid kapitaal om te leven en zijn of haar bestaan te verbeteren. Dat is volgens de Franse socioloog Pierre Bourdieu niet alleen economisch kapitaal. Volgens hem bestaat kapitaal uit meerdere vormen: economisch kapitaal (geld en bezit), sociaal kapitaal (netwerken en relaties), cultureel kapitaal (kennis, vaardigheden, opleiding) en symbolisch kapitaal (status en erkenning) (Bourdieu, 1986). Armoede betekent vaak een tekort op al deze fronten. Wie weinig economisch kapitaal heeft, heeft vaak ook minder toegang tot sociale netwerken, minder kennis van systemen en krijgt minder erkenning in de samenleving. Dit maakt het moeilijker om hulp te vinden, grip op je geldzaken te houden of krijgen, en toekomstperspectief te ontwikkelen.

Cultureel kapitaal speelt een grote rol in hoe mensen zich kunnen bewegen in bureaucratische systemen. Wie moeite heeft met taal, digitale vaardigheden of het begrijpen van formulieren, loopt vast in het aanvragen van toeslagen of het regelen van hulp. Symbolisch kapitaal – de erkenning die iemand krijgt – is vaak het meest subtiel, maar niet minder belangrijk. Mensen in armoede worden regelmatig gestigmatiseerd, niet serieus genomen of als ‘probleem’ gezien. Dit tast hun zelfbeeld aan en vergroot de afstand tot hulpverlening (Wonders, 2024). Hoe werkt dit nu door in een stad als Dordrecht?

1.2 Grip op geldzaken in Dordrecht

Deze dynamiek is ook zichtbaar in Dordrecht. De sociaaleconomische index van de vijftig grootste Nederlandse gemeenten plaatst Dordrecht op de 42e plaats. Armoede concentreert zich met name in Dordt West – in wijken als Crabbehof, Oud-Krispijn, Nieuw-Krispijn en Wielwijk. Hier woont een kwart van de Dordtse bevolking, waaronder veel mensen in financieel kwetsbare situaties. Volgens de Dordtse Rekenkamer ligt het aandeel inwoners met een laag inkomen (7,8%) en huishoudens met problematische schulden (10,7%) hier boven het landelijk gemiddelde (Dorigo et al., 2024). In deze wijken is sprake van intergenerationele armoede die doorwerkt op diverse leefdomeinen. “Kwaliteit van leven staat onder druk, mensen verliezen grip op hun leven en drei-

gen af te haken,” aldus het Nationaal Programma Dordt West (2023, pp. 4–5).

De gemeente Dordrecht heeft de afgelopen jaren met het programma Samen tegen Armoede extra ingezet op het verminderen van armoede en schulden onder jongeren en kwetsbare werkkenden. In 2022 is Dordt West toegetreden tot het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid van de Rijksoverheid. Volgens een recent Rekenkamer-rapport bestaat er in Dordrecht een uitgebreid ‘armoedenetwerk’ waarin formele en informele organisaties samenwerken om armoede terug te dringen. Er zijn financiële regelingen beschikbaar voor minima en er wordt gewerkt aan betere

samenwerking tussen partijen. Toch ervaren veel Dordtenaren nog weinig grip op hun financiële situatie en vinden lang niet alle bewoners met geldzorgen de weg naar passende ondersteuning of gemeentelijke voorzieningen (Dorigo et al., 2024; Samen Dordt West, 2023).

De vraag is dan ook niet alleen hoe we armoede bestrijden, maar wat mensen helpt grip te behouden of krijgen op hun leven. Met grip wordt hier bedoeld: de mate waarin mensen in staat zijn door eigen handelen gewenste uitkomsten te bereiken en ongewenste uitkomsten te voorkomen (WRR, 2024). Dat bewerkstelligen, vraagt om meer dan probleemanalyses en innovatieve oplossingen van bovenaf. Dit vraagt om wat Erna Hooghiemstra, lector sociale innovatie, “renovatie van het sociale” noemt: het (opnieuw) versterken van het sociaal weefsel in de stad, niet door top-down beleid, maar juist door aan te sluiten bij aanwezige krachten en initiatieven van onderop, en de kennis en ideeën van mensen zelf (Hooghiemstra, 2022). Dit vraagt om samenwerken met de mensen – bewoners, vrijwilligers, professionals en andere betrokkenen – over wie het gaat. En het vraagt om luisteren naar verhalen, erkennen van ervaringen en het versterken van alle vormen van kapitaal. Dus niet over, maar mét mensen in kwetsbare situaties praten (Odekerken & Stavenuiter, 2021). Alleen dan kunnen we bouwen aan oplossingen die werken – in de praktijk, in de wijk, en in het leven van mensen. Dit onderzoeksproject is een stap in die richting.

1.3 Onderzoek in fasen

De opbouw van dit eindrapport volgt grotendeels de chronologie van de verschillende onderzoeksfases. Na een korte beschrijving van de aanleiding en methodiek van dit onderzoek – respectievelijk hoofdstuk 2 en 3 –, beschrijven wij onze eerste kennismaking met bewoners en spelers in Wielwijk (hoofdstuk 4). Vervolgens gaan wij nader in op de belangrijkste inzichten uit het onderzoek (hoofdstuk 5) en ontwerpsessies (hoofdstuk 6). Tot slot blikken wij vooruit op de doorwerking van dit onderzoek (hoofdstuk 7) en reflecteren wij op de geleerde lessen (hoofdstuk 8).

← Admiraalsflat
459-572

Piet Heinflat →
401-422, 423-456

Waterwiel →
700, 710-802

↑ De Zilvervloot
117-156, 157-162

↑ Wijkcentrum
De Admiraal
168

↑ De Compagnie
170-234

beweegbaar
overbodem
geen ingang

no entry

bicycle

KOGUCKI
KOGUCKI SUPERMARKT SLUITEN

2. De aanleiding

De initiatiefgroep van dit onderzoeksproject bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Dordrecht, [Alliantie Dordrecht](#), [Samen Dordt](#) en docent-onderzoekers Elizabeth van Twist en Patrick Bek van de [Werkplaats Sociaal Domein Zuid-Holland Zuid \(WSD-ZHZ\)](#). Op initiatief van Marjet Visscher, Innovator bij [Career Boost](#) voor de sectoren Kunst & Cultuur en Welzijn, is een samenwerking tussen deze partijen tot stand gekomen.

In de gemeente Dordrecht staat de aanpak van armoede hoog op de agenda, met speciale aandacht voor wijken in Dordt West. Spelers in het Dordtse armoedenetwerk – alle organisaties betrokken bij bewoners met geldvragen – trekken samen op in initiatieven zoals Hulplijn Dordt, Geldpraatje, de training Herken Geldzorg en het Samenwerkplein (zie kader 'Dordtse initiatieven'). Ingezet wordt op verbeteren vroegsignalering, informatievoorziening (voor bijvoorbeeld hulpmogelijkheden) en laagdrempelige ondersteuning in de wijk. Hierbij werken Gemeente Dordrecht en organisaties Alliantie Dordrecht en Samen Dordt – twee samenwerkingsverbanden die voortkomen uit vrijwillige inzet en lokale betrokkenheid en zich onder andere richten op het versterken van grip op geldzaken bij bewoners – nauw samen met andere spelers in Dordrecht.

De WSD-ZHZ maakt deel uit van een landelijk netwerk van vijftien regionale Werkplaatsen Sociaal Domein. Elke Werkplaats bestaat uit een regionaal leernetwerk waarin hogescholen, zorg- en welzijnsinstellingen, gemeenten, cliëntenorganisaties en kennisinstellingen samenwerken. Binnen deze netwerken, ook wel 'werkteams' genoemd, zoeken beleidsambtenaren, uitvoerende professionals, docent-onderzoekers, studenten, vrijwilligers en burgers gezamenlijk naar praktische oplossingen voor actuele maatschappelijke vraagstukken (Werkplaats, 2024). Armoedebestrijding en inclusie staat al jarenlang op de agenda van de WSD-ZHZ. Dit onderzoek in Dordt past goed bij de werkwijze en ambitie van de werkplaats omdat het gericht is op een andere manier van samenwerken met diverse spelers in de wijk om de financiële gezondheid van mensen in kwetsbare posities (vroegtijdig) te verbeteren.

2.1 Dordtse knelpunten

In Dordt West hebben veel bewoners moeite om grip te krijgen op hun geldzaken. Ondanks diverse gemeentelijke inspanningen blijven armoede en schulden hardnekkig aanwezig. Een belangrijk reden daarvoor is, volgens de Dordtse Rekenkamer en Alliantie Dordt West, dat er veel wantrouwen bestaat richting instanties, waardoor hulp vaak te laat wordt gezocht of wordt vermeden. Daarnaast speelt mee dat veel mensen onvoldoende kennis en vaardigheden – cultureel kapitaal – hebben om gebruik te maken van bestaande regelingen en voorzieningen. Zeker wanneer deze onbekendheid gepaard gaat met beperkte digitale- en taalvaardigheden, werpt dit een drempel op voor veel mensen met geldvragen. In Crabbehof en Wielwijk geven bewoners bovendien aan dat zij door het grote aantal gemeentelijke loketten en subsidies niet goed weten waar zij recht op hebben. Daarom wordt in Dordrecht gekeken naar manieren om bewoners beter te informeren en hun bekendheid met de sociale kaart te vergroten (Dorigo et al., 2024; Samen Dordt West, 2023). Maar er spelen ook nog andere knelpunten.

Ten eerste, is de bestaande ondersteuning voor grip op geldzaken versnipperd en ontbreekt regie. Zodra iemand wordt doorverwezen door de Sociale Dienst Drechtsteden of het sociaal wijkteam, ontbreekt vaak een vaste begeleider die langdurig betrokken blijft. Dit belemmert duurzame ondersteuning, vooral voor mensen die herhaaldelijk grip verliezen. De Rekenkamer adviseert daarom het aanstellen van een regisseur die langdurig verantwoordelijk blijft voor de ondersteuning (Dorigo et al., 2024).

Dordtse initiatieven

De Hulplijn Dordt: Home | hulplijndordt.nl

Heb je hulp nodig voor jezelf of iemand anders? Is er een lampje stuk en kun je dat niet zelf vervangen? Heb je vervoer nodig naar het ziekenhuis? Lukt het je niet meer om de tuin bij te houden? Of zoek je sociaal contact? Voor alle vragen over hulp in Dordrecht kun je terecht bij de Hulplijn. Ook als je informatie zoekt of even wil sparren over welke hulp mogelijk is. Hulplijn Dordt is er voor alle Dordtenaren, van jong tot oud die geen of een zeer beperkt sociaal netwerk hebben en geen financiële middelen. Gericht op praktische klussen maar ook vragen over hulp bij geldzaken kunnen worden gesteld. De mensen en de software achter de Hulplijn Dordt zorgt dat de vraag bij de juiste organisatie komt.

Geldpraatje: [Geldpraatje - Over geld praat je niet zo makkelijk, maar het helpt je wel](#)

Meer informatie over plekken (gesorteerd op wijkniveau) waar inwoners terecht kunnen voor hulp bij geldzaken. De website biedt ook inzicht in het aanbod van gratis spullen, voedsel en activiteiten in Dordrecht, laat ervaringsverhalen zien, gaat in op life-events en geeft tips om het gesprek aan te gaan over geld(zorgen). De plekken in de stad zijn fysiek herkenbaar aan het Geldpraatje-logo op hun deur.

Training Herken Geldzorgen: [Training Herken geldzorgen - Dordrecht](#)

De training, aangeboden door de Gemeente Dordrecht, is bedoeld voor sportclubs, vrijwilligers en sociale initiatieven. De training mag ook gevolgd worden door andere 'bekende gezichten' zoals een apotheker of een postbode. Voor ondernemers hebben we een andere training 'Geldzorgen op de werkvloer' die zich meer richt op het bedrijf en haar medewerkers. In deze training leren de deelnemers wat armoede is, de gevolgen van armoede, het herkennen van (on)zichtbare signalen van geldzorgen. Het bespreekbaar maken van geldzorgen op een respectvolle manier en hoe iemand doorverwezen kan worden naar passende hulp.

Het samenwerkplein: [Welkom op ons SamenWerkplein - Sociale Dienst](#)

Op het Samenwerkplein aan de Spuiboulevard zijn veel lokale en landelijk (overheids) organisaties aanwezig, zoals Vluchtelingenwerk, de Dordtpas, het werkcentrum, CAK, CJIB, DUO, IND, Toeslagen, SvB, Belastingdienst en het UWV. Hiermee voorkomen we dat inwoners van het kastje naar de muur gestuurd worden en dat vraagstukken waarbij meerdere organisaties betrokken zijn, beter opgelost kunnen worden. Als de drempel te hoog is om naar een organisatie te gaan voor hulp of inwoners zelfredzaam zijn is er ook veel informatie beschikbaar. Op [Hulp bij geldzaken - Dordrecht](#) staat alle informatie over inkomensondersteuning, minimaregelingen, schulden en andere vragen over geld.

Ten tweede, wordt dat gemis aan regie ook breder gevoeld in het Dordtse armoedenetwerk. Formele en informele organisaties hebben in het organiseren van passende ondersteuning bij geldvragen behoefte aan meer structuur, gezamenlijke probleemanalyse, heldere samenwerkingsafspraken en een langetermijnvisie – wat door tijdelijke subsidies, kortlopende contracten en gebrek aan continuïteit door personeelsverloop vaak wordt bemoeilijkt (Dorigo et al., 2024).

Ten derde, geven bewoners aan dat zij laagdrempelige ontmoetingsplekken missen in de wijk. Buurthuizen en huiskamers bieden ruimte voor contact, vertrouwen – ofwel sociaal kapitaal – en het delen van ervaringen – wat volgens vergelijkend onderzoek in Amsterdam, Gouda en Utrecht van het Verwey-Jonker Instituut bijzonder effectief blijkt bij het vroegtijdig signaleren en ondersteunen van mensen met schulden (Odekerken et al., 2021). In Dordt West blijkt er dus ook behoefte aan meer van zulke plekken, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar hulp dichtbij voelt, zoals het Vogelnest in de Vogelbuurt. De Rekenkamer pleit daarom voor de terugkeer van buurthuizen waar die nog niet zijn (Dorigo et al., 2024).

Tot slot, is er naast behoefte aan vertrouwde plekken, ook behoefte aan het beter benutten van de kansen die vertrouwde gezichten kunnen bieden voor hulp bij geldvragen. Naast (armoede) professionals van de sociale dienst, het wijkteam en het Financieel Hulphuis, kunnen ook professionals die niet dagelijks met armoede-problematiek bezig zijn een belangrijke rol spelen. Op plekken waar geregeld laagdrempelig contact is met bewoners ('vindplaatsen'), zoals scholen, consultatiebureaus en de werkvloer spreken professionals – zoals huisartsen, apothekers, winkeliers en ervaringsdeskundigen – immers veel bewoners en zouden zij, potentieel, met de juiste kennis vroegtijdig signalen kunnen opvangen en waar nodig een brug kunnen slaan tussen bewoners en ondersteuners. In Dordrecht werkt de gemeente samen met andere spelers daarom aan het creëren van een zogenaamde 'tweede ring' (Dorigo et al., 2024), waarvoor onder andere de training 'Herken Geldzorgen' wordt aangeboden (zie kader 'Dordtse initiatieven').

Met deze knelpunten en ontwikkelingen in gedachte, besloot de Dordtse initiatiefgroep om onderzoek en acties te ontwikkelen op deze thema's, waarbij aangesloten wordt op bestaande en in-ontwikkeling-zijnde initiatieven in Dordrecht, en de stem van bewoners een centrale plek krijgt.

2.2 Gedragen uitgangspunten

In vier kennismakingsgesprekken in het najaar 2023 en voorjaar 2024 kwam de initiatiefgroep met vertegenwoordigers van de gemeente Dordrecht, Alliantie Dordrecht, Samen Dordt en de WSD-ZHZ bijeen op het Gemeentekantoor Dordrecht. Voor de samenwerking in dit onderzoeksproject is in deze kennismakingsgesprekken gekozen te spreken over 'spelers', een term die op gelijkwaardige wijze verwijst naar iedereen die vanuit vrijwillige energie – waaronder ook vertrouwde sleutelpersonen in de wijk – of beroepsmatige inzet betrokken is bij bewoners in een kwetsbare financiële situatie.

De initiatiefgroep besloot in deze gesprekken vier ambities leidend te maken in dit onderzoeksproject:

- Het eerder bereiken van en in contact komen met bewoners met geldvragen door inzichtelijk te maken hoe een eenvoudige(r) en effectieve(re) route naar hulp eruit kan zien vanuit het bewonersperspectief (hierna '**inwonersreis**' genoemd)
- Bewoners krijgen meer **vertrouwen** in de (financiële) ondersteuning die voor hen beschikbaar is en vinden eerder (de nodige) ondersteuning
- Met dit project **aan te sluiten op wat er al gebeurt** en aanwezig is in de wijken op het vlak van ondersteuning voor bewoners met geldzaken
- Een **gelijkwaardige samenwerking** organiseren tussen informele en formele organisaties – hierna 'spelers' genoemd – waarbij alle partijen elkaars meerwaarde kennen en optimaal weten in te zetten voor de ondersteuning van bewoners met geldvragen

Deze uitgangspunten vormen tevens de basis voor de methodologische keuzes in dit onderzoeksproject.

3. Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek Grip op Geldzaken in Wielwijk, Dordrecht, heeft als doel om te achterhalen wat bewoners nodig hebben om grip te krijgen – of te houden – op hun geldzaken, en hoe samenwerking binnen het lokale armoedenetwerk daaraan kan bijdragen. Het onderzoek is opgezet als een praktijkgericht en participatief onderzoeksproject, waarin bewoners en diverse lokale spelers uit het armoedenetwerk samen werken aan grip op geldzaken. De keuze voor een participatieve benadering was leidend, zowel methodologisch als ethisch. Het onderzoek vertrok vanuit het principe van epistemische rechtvaardigheid, waarbij ervaringskennis en praktijkkennis van bewoners en andere betrokkenen werd erkend als volwaardige kennisbron naast wetenschappelijke kennis uit onderzoek en theorie. In plaats van over mensen te spreken, werd mét hen gewerkt aan oplossingen die aansluiten bij hun dagelijkse praktijk.

Deze benadering sluit aan bij de werkwijzen van actieonderzoek en co-creatie, waarin onderzoek niet alleen kennis genereert, maar ook sociale verandering beoogt gedurende het proces. Door bewoners als medeonderzoekers te positioneren, is hun perspectief niet alleen geïnventariseerd, maar actief ingezet in het ontwerp van interventies. Dit vergrootte niet alleen de validiteit van de uitkomsten, maar droeg ook bij aan het vergroten van eigenaarschap van bewoners en spelers in het ontwikkelen van acties die bijdragen aan (meer) grip op geldzaken.

3.1 Afbakening en keuze voor Wielwijk

Voor dit onderzoek is gekozen om de focus te leggen op Wielwijk, een wijk in Dordt West, een aandachtsgebied binnen het armoedebeleid van de gemeente Dordrecht. Het is een wijk met een lange geschiedenis. De oudste huizen stammen uit de jaren twintig en, door veroudering en een eenzijdige bevolkingssamenstelling, raakte de wijk in de jaren negentig in verval. Sinds 1996 is er gewerkt aan wijkvernieuwing, met renovaties, nieuwbouw en investeringen in leefbaarheid. Toch zijn niet alle woningen op niveau, en het gemiddelde inkomen ligt lager dan elders in Dordrecht. Jeugdcriminaliteit komt vaker voor, en de wijk kent een diverse samenstelling: in 2013 had twee derde van de bewoners een migratieachtergrond, een beeld dat in 2022 grotendeels gelijk is gebleven. Wielwijk maakt (samen met de wijken Crabbehof, Oud-Krispijn en Nieuw-Krispijn) deel uit van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid in Dordt West, waarmee wordt geïnvesteerd in sociale en fysieke verbeteringen en veiligheid, met als doel het verkleinen van kansenongelijkheid.

Wielwijk telt ruim 6.000 inwoners, waarvan 60% moet rondkomen van een laag inkomen. Binnen de wijk bestaan grote inkomensverschillen: in de Cornelis Evertsenbuurt leeft 80% van de inwoners van een laag inkomen, terwijl dit in de Dorus Rijkersbuurt circa 40% betreft (Samen Dordt West, 2023). Ondanks deze sociaaleconomische uitdagingen kent Wielwijk een relatief hoge mate van bewonersparticipatie en sociale cohesie, mede dankzij diverse ontmoetingsplekken in de wijk. Hoe deze persoonlijke netwerken en fysieke plekken (kunnen) bijdragen aan grip op geldzaken, was een belangrijke vraag in dit onderzoek.

Het onderzoek richtte zich in principe op alle bewoners en betrokken spelers uit het armoedenetwerk in Wielwijk. De Dordtse Rekenkamer signaleert dat het onvoldoende duidelijk is hoeveel inwoners schuldhulp nodig hebben en in hoeverre zij bereikt worden. Vooral mensen met een migratieachtergrond, (jonge) ouders, ouderen en werkende armen zijn minder goed in beeld bij gemeentelijke ondersteuners en beleidsmakers en worden vaak genoemd als risicogroepen voor armoedeval (Dorigo et al., 2024). Dit onderzoek richtte zich daarom ook op deze doelgroepen. Omdat in dit project ook te leren viel wat (wél) bijdraagt aan grip, zijn ook de ervaringen meegenomen van mensen die wel grip ervaren op hun geldzaken – wat doen zij om grip te houden?

3.2 Participatieve aanpak

Politicooloog en ervaringsdeskundige met armoede, Tim 'S Jongers (2024), pleit voor beleid en onderzoek dat plaatsvindt in de praktijk, samen met betrokkenen, en niet erbuiten of erboven. Als we willen dat onderzoek écht werkt voor mensen, moeten we de muren tussen praktijk, beleid en onderzoek doorbreken door duurzame, structurele betrokkenheid. Dit vroeg van de onderzoekers dat zij zich onderdompelden in de leefwereld van bewoners, ervarings- en praktijkkennis inzetten, en participatie en nabijheid voorwaardelijk maakten in dit project.

Niet zelden wordt gesproken over 'onzichtbare' of 'onbereikbare' doelgroepen, waarmee bedoeld wordt op mensen die voor hulpverleners en beleidsmakers buiten beeld blijven. In dit project kan dat gaan om mensen die grip op hun geldzaken hebben en dus niet in beeld komen bij instanties, maar ook mensen die geen grip ervaren maar ook geen hulp vragen bij die instanties. In werkelijkheid zijn die mensen natuurlijk wél zichtbaar, maar op andere plekken dan waar beleidsmakers en hulpverleners doorgaans kijken. Door aanwezig te zijn op deze vindplaatsen, worden verhalen zichtbaar die anders onder de radar blijven. Dit zijn plekken waar bewoners al komen en zich veilig voelen. Denk aan buurthuizen, lokale winkels, sportverenigingen, religieuze gemeenschappen en scholen – de zogenaamde 'tweede ring' (zie hoofdstuk 2). In dit onderzoek was het zinvol om die vindplaatsen in kaart te brengen. En door hier vragenlijsten uit te zetten en gesprekken te voeren, vergrootten onderzoekers de kans op respons en relevante inzichten.

De participatieve aanpak van Grip op Geldzaken is methodologisch verankerd in de principes van Asset Based Community Development (ABCD). Deze benadering richt zich op het zichtbaar maken en versterken van bestaande krachten in de gemeenschap. In plaats van te focussen op problemen, tekorten of vermeende achterstanden, is uitgegaan van wat er al is in de wijk: betrokken bewoners, vertrouwde sleutelpersonen, lokale initiatieven en (in)formele netwerken. Hierdoor werd niet alleen het bereik van dit onderzoeksproject vergroot, maar ook de kans dat evidence informed acties daadwerkelijk aansluiten op behoeften van bewoners, en worden gedragen en – uiteindelijk - toegepast in de praktijk.

Het onderzoek is embedded uitgevoerd in Wielwijk. De onderzoekers waren wekelijks fysiek aanwezig op vertrouwde plekken zoals het buurthuis, de moskee en de buurtlunch. Deze nabijheid bleek cruciaal voor het opbouwen van relaties, het vergroten van vertrouwen en het herkennen van signalen en behoeften in de context waarin ze ontstaan. Door deel uit te maken van het dagelijks leven in de wijk, ontstond een onderzoek dat niet alleen observeert, maar ook meeweegt. Deze embedded aanpak maakte het mogelijk om flexibel in te spelen op ontwikkelingen in de wijk en om het onderzoeksproces organisch te laten verlopen.

3.3 Vier onderzoeksfasen

Het onderzoeksproces verliep in vier opeenvolgende fasen, waarbij drie dataverzamelmethodeën – van verkenning en verdieping tot ontwerpen – elkaar aanvulden en versterkten.

Fase 1: Verkenning

In de eerste fase (mei-oktober 2024) lag de focus op netwerkvorming, het in kaart brengen van belangrijke vindplaatsen en het verkennen van vraagstukken en samenwerkingsmogelijkheden in de wijk. Door gesprekken met bewoners, professionals en sleutelpersonen is een eerste beeld gevormd van de financiële uitdagingen en bestaande initiatieven.

Fase 2: Bewonersperspectief

In de tweede fase (november 2024-januari 2025) is verkend wat bewoners van Wielwijk helpt bij grip op geldzaken via een korte vragenlijst. De vragenlijst is in overleg met bewoners en diverse lokale spelers opgesteld en ontworpen, zodat de inhoud aansloot bij de leefwereld van alle bewoners in Wielwijk. Een expert stress-sensitieve communicatie van Sociale Dienst Drechtsteden heeft een eerste conceptversie voorzien van gerichte feedback op inclusief taalgebruik. Bewoners, die iedere donderdag meedoen aan ochtendactiviteiten in [wijkcentrum De Admiraal](#), hebben gereageerd op inhoud, taalgebruik en vormgeving van de tweede conceptversie. De initiatiefgroep heeft tot slot een blik geworpen op inhoud en vormgeving van de derde conceptversie.

De definitieve vragenlijst (zie bijlagen, opvraagbaar bij WSD) diende niet alleen als instrument voor dataverzameling, maar ook als middel om het gesprek over geldzaken op gang te brengen met een zo divers mogelijke groep bewoners van Wielwijk. Waar en aan wie stellen bewoners hun geldvragen? En wat zijn daarbij de beweegredenen? De verspreiding vond plaats via vertrouwde personen, plekken en kanalen in de wijk, zoals buurtcentra, wijkkrant [Wielwijk Ahoy](#), bezorgers van [Admiraal Apotheek](#) en andere lokale spelers. Daarnaast hebben mbo-studenten sociaal werk van [ROC DaVinci College](#) op straat en aan de deur vragenlijsten afgenomen. Dit leidde tot een respons van 325 bewoners in Wielwijk.

Fase 3: Verdieping

In de derde fase (november 2024-januari 2025) hebben de onderzoekers verdiepende gesprekken gevoerd met tien bewoners en vijf betrokkenen van Alliantie Dordrecht, [Stichting Nieuwlander](#) (Eritrese vrouwengroep), inloophuis [De Andere Boeg](#), [Financieel Hulphuis](#) en Admiraal Apotheek. In deze fase is ernaar gestreefd inzicht te krijgen in wat waarom (niet) helpt bij grip op geldzaken, alsook inzicht in verschillende inwonersreizen voor eventuele hulp bij geldzaken. Hier is bewust gekozen voor een gesprek en geen (semi-)gestructureerd interview, om de gesprekspartners zoveel mogelijk ruimte te geven voor eigen inbreng van ervaringen en verhalen. Als gespreksstarters zijn verschillende instrumenten gebruikt (zie bijlagen, opvraagbaar bij WSD), waaronder een gespreksplacemat met vijf vlakken. In ieder vlak stond een thema centraal die ging over persoonlijke eigenschappen, persoonlijke definitie van 'grip', associaties bij (fictieve) casussen, vertrouwde plekken en personen voor geldvragen en ideeën over de 'ideale situatie' waarin iedereen grip heeft op geldzaken. Voor de (fictieve) casussen is gebruik gemaakt van persona's, geïnspireerd op opgehaalde data met de vragenlijsten, en een selectie praatkaarten uit de kaartenset [Zinspelen: Van stress naar zin](#) (Hupkens en Hobbelen, 2025). Door te werken met herkenbare voorbeelden en visuele ondersteuning, werden eventuele drempels voor het vrijuit praten over complexe thema's verlaagd. De gesprekken vonden plaats op een centrale locatie in de wijk, wijkcentrum De Admiraal.

De combinatie van de vragenlijst en gesprekken zorgde voor een triangulatie van de opgehaalde data: de meer kwantitatieve inzichten uit de vragenlijst zijn verdiept met kwalitatieve verhalen uit de gesprekken. Dit versterkte de betrouwbaarheid en relevantie van de bevindingen.

Fase 4: Ontwerp

In de vierde fase (februari-juli 2025) dienden de inzichten uit de verkenning en verdieping als input voor vier co-creatieve ontwerpessies in 2025. Op 29 januari, 6 februari, 13 februari en 10 juli is deze input vertaald naar concrete acties die praktisch toepasbaar en sociaal verankerd zijn in Wielwijk. Deze workshops werden georganiseerd met bewoners en verschillende spelers uit het armoedenetwerk – waaronder vertegenwoordigers van Alliantie Dordrecht, [BuurtWerk](#), Financieel Hulphuis, [Vluchtelingenwerk](#), Stichting Nieuwlander, [Get a Grip](#), De Andere Boeg, de peuterspeelzaal, [Schuldhulp-maatje](#), ontmoetingscentrum [Het Waterwiel](#), [Humanitas Thuisadministratie](#), DaVinci College, [woningbouwcorporatie Woonbron](#), [sociaal wijkteam](#), [Sociale Dienst Drechtsteden](#), Gemeente Dordrecht –, en hadden als doel om gezamenlijk acties te ontwerpen die bijdragen aan financiële gezondheid voor bewoners in Wielwijk.

De ontwerpessies waren co-creatief van aard: deelnemers brachten hun eigen ervaringen, ideeën en netwerk in, en werkten samen aan interventies die aansluiten bij de praktijk. Hier is gewerkt met een vereenvoudigde vorm van Wereldcafé, een gestructureerd gespreksformat waarbij deelnemers in verschillende rondes in kleinere subgroepen aan verschillende tafels discussiëren en brainstormen over een vraagstuk. De groepen zijn begeleid door onderzoekers Elizabeth en Patrick en Mirjam Karsten van Alliantie Dordrecht, die gelijkwaardige inbreng en collectieve kennisdeling waarborgden. De opgebouwde relaties in de wijk zorgden voor een veilige en constructieve omgeving.

De drie dataverzamelmethode – verkenning, verdieping en ontwerp – waren geen losstaande onderdelen, maar vormden een samenhangend geheel. Elke fase bouwde voort op de vorige, zowel inhoudelijk als relationeel. Door te starten met luisteren en verkennen, ontstond een basis van vertrouwen. De verdieping via vragenlijsten en gesprekken zorgde voor inzicht en dialoog. En de ontwerpessies maakten het mogelijk om samen te werken aan oplossingsrichtingen die gedragen worden door bewoners en andere spelers in Wielwijk. Deze gelaagde, iteratieve aanpak zorgde ervoor dat het onderzoek niet alleen kennis opleverde, maar ook bijdroeg aan verbinding en beweging in de wijk. Bewoners voelden zich gehoord, betrokken en bekrachtigd. Professionals kregen inzicht in wat werkt in de praktijk en welke rol zij (anders) kunnen pakken. En beleidsmakersontvingen input die geworteld is in de leefwereld en/of werkveld van mensen.

4. Kennismaken met Wielwijk

Als je wilt weten wat (niet) werkt voor mensen, moet je beginnen bij die mensen. Wij, onderzoekers Elizabeth en Patrick, besloten daarom eerst bewoners en spelers in Wielwijk beter te leren kennen. In de periode juni-september 2024 trokken wij de wijk in om belangrijke spelers, ‘vindplaatsen’ en vraagstukken in beeld te krijgen.

Op een zonnige dag in juni 2024 zetten wij onze eerste stappen in Wielwijk. Het doel van ons onderzoek: achterhalen wat bewoners nodig hebben om grip te krijgen – of te houden – op hun geldzaken, en hoe samenwerking binnen het lokale armoedenetwerk daaraan kan bijdragen. Daarbij hanteren we een belangrijk uitgangspunt: we praten niet over bewoners, maar met hen. Hun verhalen vormen de kern van het onderzoek. De wijk telt zo’n 3.000 huishoudens met uiteenlopende achtergronden, en het is nog onduidelijk waar verschillende bewoners al dan niet hun geldvragen stellen. Vanuit dit nieuwkomersperspectief startten wij ons kennismaking met Wielwijk.

4.1 Wandelen door Wielwijk

Tijdens onze eerste kennismaking met Wielwijk worden wij rondgeleid door de wijkmanager van de gemeente Dordrecht. Er hangen her en der wat Nederlandse en Turkse vlaggen uit: het EK voetbal is in volle gang. De wijkmanager van de gemeente Dordrecht ontvangt hen wijkcentrum [De Admiraal](#), gelegen aan het Admiraalsplein middenin Wielwijk. Hij vertelt over het wijkcentrum (zo’n 20 jaar oud), de stichting (meer dan 20 jaar actief) en welke diensten worden aangeboden in het wijkcentrum: [Geldpraatje-inloopspreekuur](#), taalcursussen en verschillende buurtactiviteiten zoals sjoelochtenden (maandag en donderdag), buurtlunches en kaartmiddagen. Hier komen verschillende bewoners op af, maar vaak ook dezelfde senior dames uit de wijk. Soms botst dat wel eens met bewoners die veel drinken en luidruchtig binnenlopen. [BuurtWerk](#) organiseert activiteiten in De Admiraal. Twee medewerkers runnen de kantine op donderdag.

Elizabeth komt een oude bekende tegen, die nu maatschappelijk werker is bij het Financieel Hulphuis en tevens betrokken bij Geldpraatje. Hij helpt samen met zijn collega bewoners uit Dordrecht en omgeving met geldvragen. Beiden zijn er voor alle Wielwijkers, maar vanwege de beheersing van respectievelijk Arabisch en Turks, ontvangt de een doorgaans Marokkaanse en de ander Turkse bewoners.

De wijkmanager neemt ons mee de wijk in. We lopen vanaf De Admiraal richting Sociaal Wijkteam en Thuiszorg (beide alleen op afspraak te bezoeken), doen een rondje om het winkelcentrum bij het Admiraalsplein, wandelen langs de [Andreaskerk](#). Wat opvalt: Wielwijk is een groene wijk met een mix van oud- en nieuwbouw en, rondom het Admiraalsplein, hoogbouw waar veel van de oudere bewoners wonen. Waar de wijk, die in de jaren ‘50 is gebouwd, voorheen hoofdzakelijk bestond uit sociale (huur)woningbouw is er de laatste decennia een stadsvernieuwingsbeweging gaande: veel sloop van oudbouw en sociale huurwoningen, veel nieuwbouw voor vrije sector huur- of koopsector. Een goede ontwikkeling voor de wijk, volgens de wijkmanager. Veel Wielwijkers die (nog) wonen in oudbouw, vragen geregeld wanneer hun woning wordt gerenoveerd of gesloopt, zodat zij ook een ruimere woning kunnen betrekken. Woningcoöperaties [Woonbron](#) is actief in de wijk, met name eerstgenoemde is een grote speler in Wielwijk.

De wijkmanager vertelt en passant over de Zeehavenbuurt, een buurtje in het noordelijke puntje van Wielwijk. Het is een buurt waar voormalige woonwagenkampbewoners wonen. Er is een [voetbalvereniging](#) en een [speeltuinvereniging](#) in deze buurt, potentiële vindplaatsen – plekken waar bewoners vaak komen.

We lopen zuidwaarts langs de Karel Doormanweg, een doorgaande weg dwars door Wielwijk richting Amstelveen. We passeren twee basisscholen ([openbare school De Albatros](#) en [christelijke basisschool De Fontein](#)) en [kinderopvang](#) de Albatros, Wielwijkpark, [Stichting Open Haard](#) voor Turkse politiek vluchtelingen, Woonbron's [Short Stay Facility](#) – met onder andere een safe house voor vrouwen en tijdelijke huisvesting voor arbeidsmigranten en mensen in ggz-behandeling – met daaraan vast het inloophuis [De Andere Boeg](#). Een paar honderd meter verder ligt moskee [Al-Fath](#), die veel doet voor islamitische bewoners. Zuidwaarts, richting [Amstelveen](#) is de afgelopen jaren veel nieuwbouw gerealiseerd, voornamelijk koopwoningen, en is een stuk van de doorgaande weg oostwaarts verlegd wat heeft gezorgd voor meer (verkeers)rust en groen in de nieuwere buurten. We lopen westwaarts en passeren een verslavingskliniek intensief beschermde woonvorm ([IBW](#)) van [Antes](#).

We vervolgen onze route door Wielwijkpark. We passeren de derde basisschool, [openbare basisschool Don Bosco](#). We lopen nog een stukje over de Witte de Withstraat en eindigen bij De Admiraal. De wijkmanager is positief over het doen van onderzoek naar wat helpt bij grip op geldzaken, maar heeft ook zo zijn bedenkingen bij de ambitie om vooral verhalen op te halen bij wijkbewoners.

4.2 Ontmoeten en verbinden

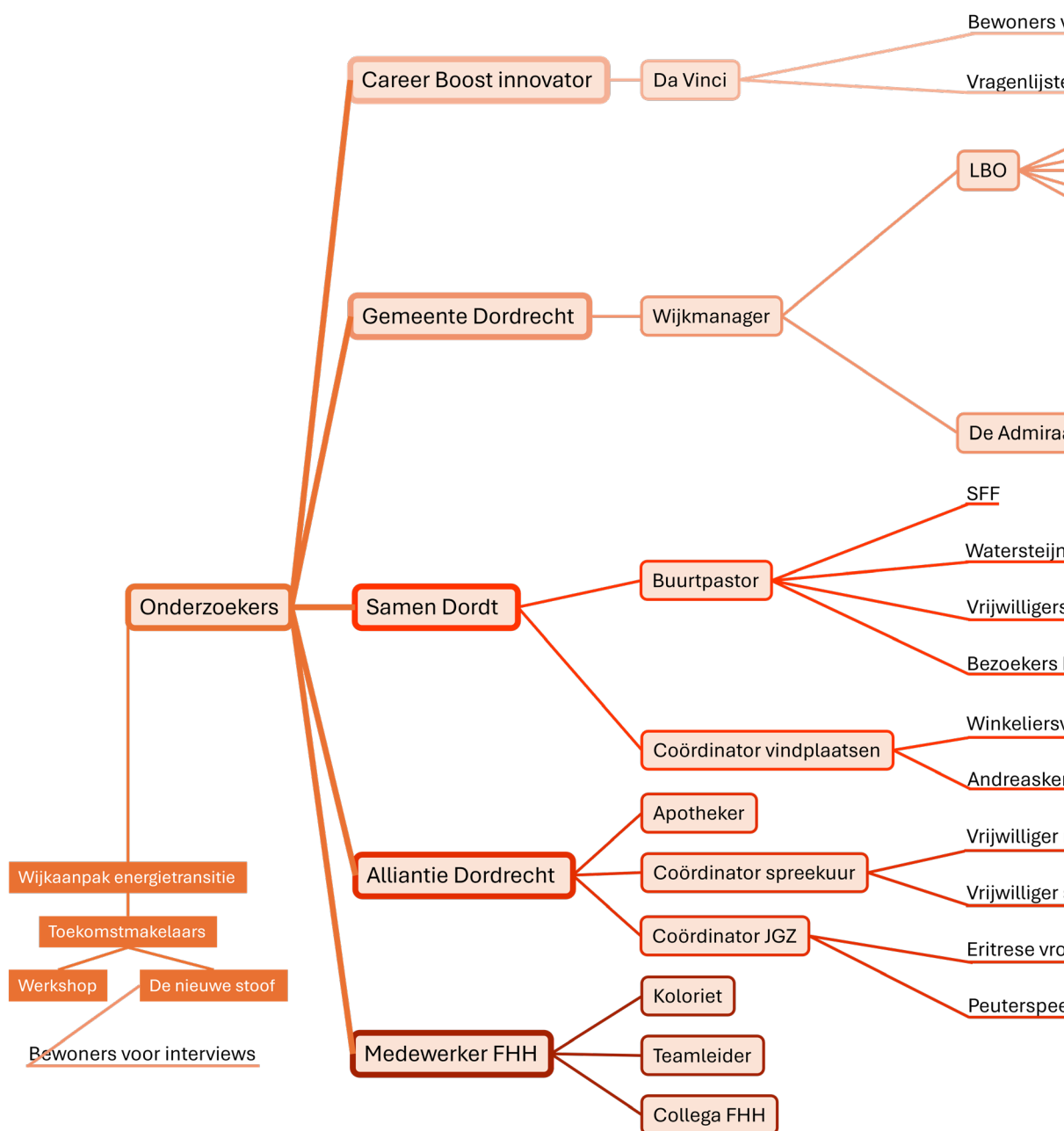
Om bewoners te ontmoeten, besluiten we elke donderdagochtend aanwezig te zijn in wijkcentrum De Admiraal. Via informele gesprekken, koffie en activiteiten hopen we op een laagdrempelige manier verhalen te verzamelen. De eerste keer worden we nieuwsgierig bekeken door de aanwezigen: de baliemedewerkster, gastvrouw, conciërge, een actieve bewoonster en de dames van de sjoelclub. Wat komen die twee 'vreemde vogels' eigenlijk doen? Maar al snel wordt onze aanwezigheid vertrouwd.

De ontmoetingen breiden zich uit. Via Samen Dordt komen we in contact met de buurtpastor van De Andere Boeg. In een gesprek met hem valt het woord 'nood'. Hij legt uit dat mensen met problemen vaak moeilijk te bereiken zijn, niet omdat ze er niet zijn, maar omdat ze niet op de juiste manier worden benaderd. Hij vertelt over een buurvrouw die financieel klem zat en aarzelde om hulp te zoeken, tot haar buurman haar aanspoorde. Zo kwam ze bij de buurtpastor terecht en kon er iets veranderen. Het gaat dus niet om 'onvindbare bewoners', zoals beleidsstukken soms suggereren, maar om het vinden van de juiste ingangen. De buurtpastor blijkt een verbindende schakel in de wijk, een vertrouwd gezicht, en via hem schuiven ook wij aan bij de buurtlunch – een plek waar bewoners samenkomen, eten, praten en luisteren naar elkaars verhalen.

4.3 Een groeiend netwerk

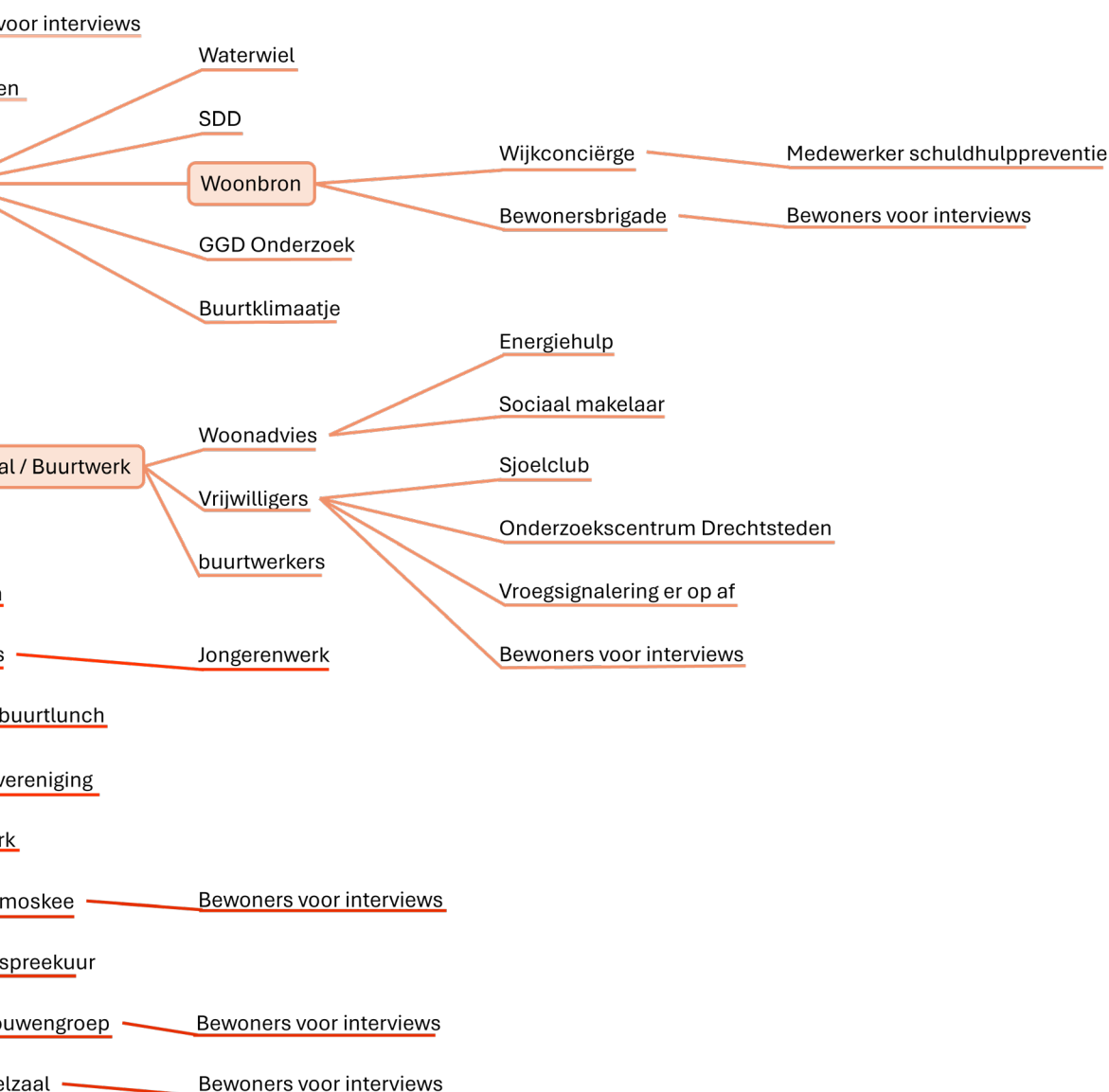
Door onze wekelijkse aanwezigheid in De Admiraal groeit ons netwerk gestaag. We ontmoeten professionals en bewoners die er werken, vergaderen of gewoon een praatje komen maken. Via de medewerker van het Financieel Hulphuis komen we in contact met buurtwerkers, een buurtondersteuner en een sociaal makelaar. Via een bewoonster ontmoeten we onderzoekers van het [Onderzoekscentrum Drechtsteden](#), en via BuurtWerk medewerkers van [Woonadvies Dordrecht](#). De Alliantie Dordrecht betreft ons bij bijeenkomsten over de Sociale Kaart van de Dordrecht, en brengt ons in contact met lokale [apotheker](#) en een bevlogen [jong Jeugdgezondheidszorg](#)-coördinator. Die laatste speler opent weer deuren naar de peuterspeelzaal en een actieve Eritrese vrouwengroep in de wijk.

De sneeuwbal begint te rollen. Elke ontmoeting leidt tot nieuwe contacten, en ons netwerk groeit. We krijgen een steeds beter beeld van het landschap van formele en informele spelers die zich bezighouden met financiële ondersteuning, maar vooral ook met belangrijke vindplaatsen,

vertrouwde plekken waar wijkbewoners al komen en soms ook hun geldvragen stellen. We ontdekken dat niet alleen professionals, maar ook mensen in andere rollen – zoals apothekers, praktijkondersteuners, energiehulp en vrijwilligers vanuit de kerk – signaleren dat bewoners soms moeite hebben met geldzaken. Dankzij deze mensen komen we als onderzoekers steeds dichterbij de verhalen van bewoners.

Tegen september hebben we een stevig fundament gelegd. Wat begon met een wandeling door Wielwijk is uitgegroeid tot een rijk netwerk. We hebben zicht op de mensen en organisaties die actief zijn in de wijk, en op de plekken waar bewoners samenkomen. We hebben naast het vormen van een netwerk in Wielwijk, geleerd dat vertrouwen, nabijheid en laagdrempeligheid cruciaal zijn om in contact te komen met bewoners. En zo start het onderzoek, stap voor stap, gevoed door de stemmen van de bewoners en andere spelers in Wielwijk om wie het gaat.

Jenny

Jenny (38 jaar) woont nu eenzaam, maar heeft haar drie kinderen. Haar jongste is chronisch ziek, waardoor ze veel naar de kinderarts in het ziekenhuis moet en hoge kosten heeft voor de medicatie. Ze speelt voornamelijk Engels of Spaans, omdat ze met haar twee oudsten uit Mexico naar Nederland is gekomen en daar Spaans tegen hen is blijven praten. Met haar man sprekt ze uitsluitend Engels. Hij heeft geen familie of vrienden in Nederland en haar man zorgt altijd voor alle geldzaken. Ondanks haar onzorgzaamheid is het besparen van geld bij de veranderingen heeft spontaan veranderd. Maar ze verloor haar baan (en) en ze is nu met haar drie kinderen met weinig middelen rondkomen.

geldpraatje

Contactmomenten Dordrecht

Waar had Jenny (eerder) hulp kunnen krijgen?

Jenny kwam langs **deze contacten**, maar praatte niet met anderen over haar geldzorgen.

- JGZ
- Ziekenhuis (kinderarts)
- Basisschool (schoolmaatschappelijk werker)
- Sociaal wijkteam
- Sociale Dienst

Jenny

Jenny (38 jaar) woont nu eenzaam, maar heeft haar drie kinderen. Haar jongste is chronisch ziek, waardoor ze veel naar de kinderarts in het ziekenhuis moet en hoge kosten heeft voor de medicatie. Ze speelt voornamelijk Engels of Spaans, omdat ze met haar twee oudsten uit Mexico naar Nederland is gekomen en daar Spaans tegen hen is blijven praten. Met haar man sprekt ze uitsluitend Engels. Hij heeft geen familie of vrienden in Nederland en haar man zorgt altijd voor alle geldzaken. Ondanks haar onzorgzaamheid is het besparen van geld bij de veranderingen heeft spontaan veranderd. Maar ze verloor haar baan (en) en ze is nu met haar drie kinderen met weinig middelen rondkomen. Ze kwam langs **deze contacten**, maar praatte niet met anderen over haar geldzorgen.

geldpraatje

Contactmomenten Dordrecht

Waar had Jenny (eerder) hulp kunnen krijgen?

Andere contactmomenten Vertrouwde gezichten

- Apotheek
- Middelbare school oudste kind
- Peuterspeelzaal
- Speelgoedbank Pip en zo
- Speeltuinvereniging

- 1 Vrijwilliger HomeStart
- 2 Buurtsportcoach
- 3 Huisarts
- 4 Kapper

Routekaarten: Nabijheid en vertrouwen als kompas

In verschillende gesprekken deelden bewoners hun persoonlijke ervaringen over hoe zij grip (proberen te) krijgen op hun geldzaken. Sommigen vinden hulp via een buurvrouw, anderen via een vrijwilliger in het wijkcentrum of een medewerker van de apotheek. Deze verhalen laten zien dat hulp vaak begint bij informele, vertrouwde contacten – en dat bewoners pas later, soms via-via, bij gemeentelijke ondersteuners terechtkomen.

Door deze routes (ook wel ‘inwonersreis’) visueel te maken in ‘routekaarten’, ontstaat inzicht in de ‘reizen’ die bewoners maken op zoek naar hulp, advies of steun bij geldvragen. Wat werkt? En waar liggen nog kansen? Deze kaarten brengen in beeld welke plekken en personen – zogenaamde ‘touch points’ – een rol spelen in die zoektocht, zoals buurthuizen, moskeeën, apotheken, scholen, wijkteams, maar ook familieleden, burens en vrijwilligers. Nabijheid en vertrouwen zijn vaak bepalend voor het al dan niet vinden van passende hulp.

De toepassing van de routekaarten is tweeledig. Enerzijds biedt het betrokken spelers uit het armoedenetwerk een praktisch hulpmiddel om het gesprek aan te gaan met bewoners: waar stellen zij hun geldvragen, wie vertrouwen zij, en wat helpt hen om grip te krijgen? Anderzijds helpen de routekaarten om het bestaande ondersteuningsnetwerk beter af te stemmen op de leefwereld van bewoners. Door te erkennen dat mensen zich niet vanzelfsprekend melden bij een gemeentelijk loket, maar wel bij een vertrouwd gezicht of op een vertrouwde plek in de wijk, kunnen lokale Dordtse initiatieven zoals Geldpraatje, Hulplijn Dordt en de training Herken Geldzorgen worden ingezet op plekken waar bewoners al komen.

De inzichten uit het onderzoek benadrukken het belang van deze benadering. Bewoners gaven aan dat vertrouwde gezichten en overzicht cruciaal zijn voor grip op geldzaken. Hulp wordt gezocht bij mensen die men kent, en overzicht – zowel over financiën als over hulpopties – geeft rust en grip. De routekaarten maken dit zichtbaar en bieden aanknopingspunten voor actie: het versterken van vertrouwde gezichten en plekken in de wijk, het verbeteren van informatievoorziening op plekken waar mensen al komen, en het organiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken waar geldzorgen bespreekbaar zijn en eventueel ook financiële voorlichting kan worden gegeven.

In de ontwerpssessies die volgden op het verkennende en verdiepende onderzoek, werden de routekaarten gebruikt als gespreksstarters. Bewoners en professionals bespraken samen hoe bestaande touch points beter benut kunnen worden, en welke nieuwe verbindingen nodig zijn. De routekaarten bleken ook een uitnodiging om anders te kijken naar hulp bij geldvragen. Niet vanuit systemen, maar vanuit mensen. En niet over bewoners, maar mét hen – precies zoals dit onderzoeksproject beoogde.

5. Wat helpt bij grip?

Na een kennismaking met bewoners, spelers en vindplaatsen in Wielwijk, zijn verschillende bewoners en spelers bevraagd op wat helpt bij grip op geldzaken. In Wielwijk vulden 325 bewoners een vragenlijst in, bestaande uit drie onderdelen: de mate waarin bewoners hun geldzaken zelf kunnen regelen, waar zij hulp zoeken bij vragen, en welk advies ze zouden geven aan een vriend of vriendin met financiële problemen. In aanvulling op deze vragenlijst, volgden vijftien verdiepende gesprekken met bewoners en professionals. Met behulp van een gespreksplacemat, fictieve casussen en gesprekskaarten, boden deze gesprekken een rijk en genuanceerd beeld van wat bewoners helpt bij grip op hun geldzaken.

Grip is subjectief

Een centrale vraag in het onderzoek was wat 'grip op geldzaken' betekent. Met grip doelen wij op de mate waarin bewoners in staat zijn door eigen handelen gewenste uitkomsten te bereiken en ongewenste uitkomsten te voorkomen (WRR, 2024). In dit onderzoek benoemen respondenten diverse belemmeringen voor grip: gebrek aan overzicht, onduidelijkheid over hulpopties, afhankelijkheid van variabele inkomens of derden, en een wirwar aan gemeentelijke heffingen kunnen het moeilijk maken om financieel orde te houden. Vrijwel alle respondenten gaven aan dat overzicht over inkomsten en uitgaven essentieel is voor 'grip' en dat daarvoor bepaalde kennis en vaardigheden over geldzaken nodig zijn. Sommigen voegden daaraan toe dat grip ook inhoudt dat je controle hebt over je gedrag en emoties, zodat je bijvoorbeeld geen impulsieve aankopen doet.

Toch bleek het begrip 'grip' niet voor iedereen eenduidig. Eén respondent las het woord als 'griep', wat aangeeft dat zelfs ogenschijnlijk eenvoudige termen niet altijd universeel begrepen worden. Een andere respondent gaf aan dat hij weliswaar weinig grip ervaart over zijn geldzaken omdat zijn vaste lasten automatisch worden afgeschreven via bewindvoering, maar dat dit hem rust geeft en voorkomt dat hij in de problemen komt – en hem uiteindelijk helpt grip op zijn leven te hebben. Dit laat zien dat grip subjectief is en ook niet altijd samenvalt met autonomie.

5.1 Hulp zoeken begint dichtbij

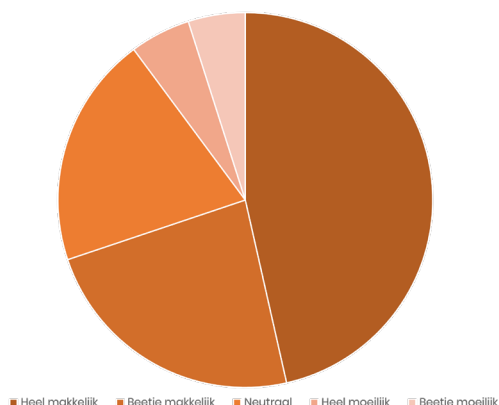
In Dordrecht wordt via initiatieven als [Geldpraatje](#) gezocht naar manieren om laagdrempelig en dichtbij bewoners ondersteuning te bieden bij geldvragen. Het belang van die vertrouwdheid en nabijheid wordt onderstreept in de antwoorden op de vragenlijst en de verdiepende gesprekken die zijn gevoerd.

Uit de 325 vragenlijsten komt naar voren dat bijna de helft van de respondenten aangeeft hun geldzaken prima zelf te kunnen regelen (zie cirkeldiagram), maar dat die zelfredzaamheid niet altijd letterlijk betekent dat ze alles zelfstandig doen. Voor sommigen houdt 'zelf regelen' juist in dat zij weten bij wie ze terecht kunnen als het nodig is. Vooral ouderen geven bijvoorbeeld aan dat hun partner of kinderen veel van de financiële zaken vernemen, of dat ze steun krijgen van het Sociaal Wijkteam. Dit wijst erop dat financiële zelfstandigheid in de praktijk vaak samenvalt met het vertrouwen in een netwerk – en dus ook het beschikken over een netwerk – van mensen en organisaties om hen heen.

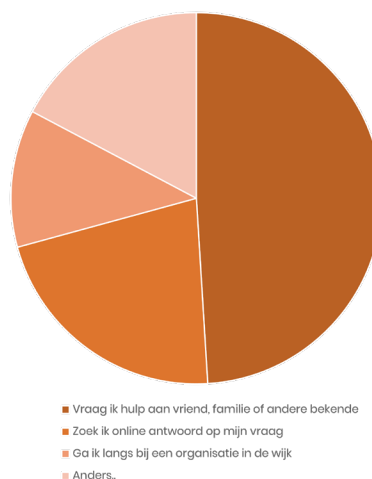
Wanneer bewoners daadwerkelijk hulp nodig hebben bij geldvragen, wenden zij zich het vaakst tot hun eigen nabije, sociale kring. Bijna de helft van de respondenten gaf aan hulp te zoeken bij vrienden, familie of bekenden (zie cirkeldiagram). Daarmee blijkt het belang van informele netwerken groot: vertrouwde contacten zijn doorgaans het eerste aanspreekpunt. Daarnaast gebruikt een kleinere groep online bronnen (22%), of klopt aan bij een organisatie in de wijk (12%). Slechts een minderheid schakelt dus direct professionele hulp in, zoals een wijkteam of gespecialiseerde instantie. Dit betekent dat laagdrempelige toegang tot ondersteuning cruciaal is; bewoners stappen eerder naar iemand die ze al kennen dan naar een formele organisatie.

Ook in de verdiepende gesprekken blijkt dat bewoners bij geldzorgen in eerste instantie hulp zoeken binnen hun eigen netwerk. Familie, vrienden, burens en collega's vormen vaak het eerste aanspreekpunt. Vertrouwen speelt hierin een grote rol: mensen voelen zich veiliger om persoonlijke financiële kwesties te bespreken met iemand die ze kennen dan met een onbekende professional. Toch is dit netwerk niet voor iedereen voldoende of beschikbaar. Sommige bewoners geven aan dat hun familie weinig kennis heeft van geldzaken, of dat ze niemand hebben aan wie ze hun vragen kunnen stellen.

Ik kan zelf mijn geldzaken regelen:

Ik stel mijn geldvragen aan:

In die gevallen wordt vaak het Sociaal Wijkteam genoemd, evenals het Financieel Hulphuis, Vluchtelingenwerk, jongerenwerk of een budgetcoach. Ook professionals voor wie armoedebestrijding geen hoofdtaak is, zoals apothekers en praktijkondersteuners, signaleren geldzorgen, maar weten niet altijd waar ze mensen naartoe kunnen verwijzen. Vertrouwde gezichten zijn essentieel. Professionals die dezelfde taal spreken of bekend zijn in de wijk worden sneller benaderd. Bewoners waarderen het als hulpverleners niet alleen regelingen treffen, maar ook vaardigheden aanleren zodat ze het in de toekomst zelf kunnen doen.

Opvallend is dat er op basis van de vragenlijsten geen duidelijk verband lijkt te zijn tussen hoe makkelijk mensen zeggen hun geldzaken zelf te kunnen regelen en de keuze waar ze hulp zoeken. Zowel mensen die het moeilijk vinden, als degenen die het juist heel makkelijk vinden, doen een beroep op hun netwerk. Zo zijn er respondenten die zeggen hun zaken goed te kunnen regelen, maar toch langsgaan bij een wijkorganisatie. Dat lijkt tegenstrijdig, maar laat zien dat 'zelf regelen' vaak verweven is met het (kunnen) inschakelen van anderen.

Ook in de adviezen die bewoners aan een vriend(in) met geldproblemen zouden geven, komt dit patroon naar voren. Een deel van de respondenten (26) raadt aan om hulp te zoeken bij familie of vrienden, terwijl een nog grotere groep – 81 respondenten – adviseert om contact op te nemen met gemeentelijke hulpbronnen – terwijl zij dat zelf niet doen –, zoals het wijkteam of het Financieel Hulphuis. Daarmee bevestigen zij dat het normaal en verstandig is om bij zorgen steun te vragen, of dat nu bij bekenden is of bij professionals die in de wijk actief zijn. Toch zijn er ook negen respondenten die juist adviseren niet met anderen over geld te praten of het zelf op te lossen, wat laat zien dat schaamte en wantrouwen ook een rol kunnen spelen (zie ook de kadertekst 'Waarom niet eerder hulp bij schulden?').

Bij het zoeken naar hulp speelt ook de manier van benaderen een rol. Mensen zijn huiverig om op straat aangesproken te worden met vragen over hun geldzaken. Een persoonlijke, respectvolle benadering – bijvoorbeeld via een buurtactiviteit of een bekende vrijwilliger – blijkt veel effectiever. Het opbouwen van vertrouwen kost tijd, maar is cruciaal voor het bereiken van mensen die anders buiten beeld blijven. Juist de laagdrempelige, alledaagse contacten met burens, vrijwilligers of professionals – blijken waardevol voor het bespreekbaar maken van geldzorgen, zoals ook bij het Dordtse initiatief Geldpraatje wordt beoogd. Deze contacten zijn minder beladen dan familie of hulpverleners, en kunnen een eerste stap zijn richting hulp. Daarom zijn ontmoetingsplekken en gezamenlijke activiteiten essentieel: ze creëren ruimte voor informele gesprekken waarin geldzorgen ter sprake kunnen komen, zonder dat het meteen 'hulpverlening' is.

Samenvattend blijkt dat hulp vragen in – en het beschikken over – vertrouwde netwerken een belangrijke rol speelt in hoe mensen met geldzaken omgaan. Zelfredzaamheid betekent vaak niet volledige onafhankelijkheid, maar eerder het vermogen om te weten bij wie men terecht kan. Familie, vrienden en wijkorganisaties vormen voor veel bewoners een belangrijke basis voor steun en advies – wat het belang van het hebben van en versterken van sociaal kapitaal en cultureel kapitaal onderstreept.

Waarom niet eerder hulp bij schulden?

Financiële stress is een groeiend maatschappelijk probleem dat diep ingrijpt op het dagelijks leven van mensen. In Nederland heeft één op de vijf huishoudens betaalachterstanden, waarvan 8% kampt met ernstige betalingsproblemen (Franken et al., 2022). In Dordrecht West had in 2021 één op de tien inwoners problematische schulden (Dorigo et al., 2024). Schulden worden problematisch beschouwd als men niet binnen 36 maanden aan afbetalingsverplichtingen kunnen voldoen en boeterentes ondertussen blijven oplopen (Vijlbrief & Mourik, 2020). Volgens de NVVK hebben mensen die zich melden bij schuldhelpverlening gemiddeld dertien schuldeisers en een schuld van circa €40.000, opgebouwd over vijf jaar (NVVK, 2022).

Onderzoek toont aan dat mensen gemiddeld vijf jaar wachten voordat zij hulp zoeken, waardoor kleine schulden uitgroeien tot problematische situaties met ernstige financiële stress als gevolg (Schonewille & Weijers, 2019; Vijlbrief & Van Mourik, 2020). Waarom zoeken mensen niet eerder hulp bij schulden? Er is geen eenduidig antwoord. Meerdere factoren spelen een rol, afhankelijk van de individuele situatie.

Mensen met financiële stress ervaren naast geldtekort, ook een gebrek aan grip over die situatie, aantasting van het cognitief functioneren door continue stress en een focus op de korte termijn ten koste van lange termijnplanning (Hilbert et al., 2022; Simonse et al., 2022; Van Dijk et al., 2022; Nationale Monitor Geldzorgen, 2024). Dit kan leiden tot tunnelvisie en kortetermijndenken, waardoor mensen minder geneigd zijn om hulp te zoeken of duurzame oplossingen na te streven. Naarmate financiële stress toeneemt, stellen mensen financiële beslissingen uit.

Daarnaast blijkt uit onderzoek van NIBUD en NVVK dat onbekendheid met hulpstructuren en de sociale kaart een belangrijke drempel vormt. Risicogroepen zoals mannen jongeren (18–25 jaar), gezinnen met kinderen, huishoudens met koopwoningen en werkenden melden zich minder vaak bij schuldhelpverlening. Deze groepen zijn vaak nog onbekend met geldzorgen en hebben geen eerdere ervaring met hulporganisaties. (Schonewille & Weijers, 2019). Daarbij komt dat wet- en regelgeving vaak ook te complex wordt bevonden door veel mensen, waardoor zij door de bomen het bos niet zien (Bosman & Boeve, 2021).

Tot slot zijn schaamte en stigma veelgenoemde verklaringen. Schuldhelpverlening wordt vaak ervaren als ongelijkwaardig: hulp vragen impliceert een onderpositie (Mulder, 2021; Schrier, 2023). Mensen die nog niet diep in de schulden zitten, hebben vaak behoefte aan autonomie en denken hun problemen zelf te kunnen oplossen. Pas wanneer er geen uitweg meer lijkt, wordt hulp gezocht.

Er bestaan dus verschillende, op elkaar inwerkende redeneren om niet (eerder) om hulp te vragen bij gemeentelijke instanties – die in gevallen averechts werken op het ervaren van grip. Dit onderzoek in Wielwijk laat zien waarom bewoners wél hulp vragen en waar zij hun geldvragen stellen.

5.2 Overzicht is sleutel tot grip

Naast de rol van netwerken laat de vragenlijst zien dat overzicht en bewust omgaan met geld een cruciale factor is in het ervaren van grip. Bijna de helft van de bewoners gaf aan hun geldzaken heel makkelijk te kunnen regelen, terwijl een vijfde het neutraal beoordeelde en slechts een kleine groep het echt moeilijk vindt. Tegelijkertijd blijkt dat zo'n 20% van de huishoudens in Wielwijk met schulden kampt (CBS, 2024). Dit wijst erop dat mensen soms denken hun zaken op orde te hebben, terwijl er in werkelijkheid problemen spelen. Een mogelijke verklaring is dat overzicht niet voor iedereen hetzelfde betekent: de één ervaart grip omdat hij of zij zelf de administratie goed bijhoudt, terwijl een ander dat gevoel krijgt doordat een partner, kind of bewindvoerder dit regelt. Ook in de gesprekken blijkt dat grip op geldzaken voor veel bewoners betekent: overzicht hebben. Weten wat er binnenkomt, wat eruit gaat, en wat er overblijft. Respondenten noemen het maken van een budgetoverzicht, het bijhouden van een huishoudboekje en het plannen van uitgaven als belangrijke strategieën. Sparen wordt gezien als een teken van controle. Toch is overzicht niet voor iedereen vanzelfsprekend. Sommige mensen ervaren juist minder grip doordat vaste lasten automatisch worden afgeschreven, terwijl anderen dit als rustgevend ervaren.

In de adviezen die bewoners aan anderen gaven, is overzicht een terugkerend thema. Zo raadde ongeveer een vijfde van de respondenten aan om bewuster met geld om te gaan: boodschappen doen met een lijstje, letten op aanbiedingen, zuinig leven, onnodige abonnementen opzeggen. Vijftien anderen benadrukten het belang van het bijhouden van een huishoudboekje of het maken van een budgetplan. Ook het voorkomen van schulden door tijdig af te lossen en het maken van een lange termijn planning met spaardoelen werden regelmatig genoemd. Voor sommigen betekent overzicht vooral het actief opzoeken van informatie, bijvoorbeeld online, terwijl anderen juist het gesprek aangaan over hun geldzaken om meer duidelijkheid te krijgen. Het beschikken over de nodige kennis en vaardigheden – cultureel kapitaal – zijn hierbij voorwaardelijk.

Het idee dat overzicht grip geeft, komt ook terug in de manier waarop mensen over hun 'zelf regelen' spraken. Wie weet bij wie hij terecht kan of waar hij antwoorden kan vinden, ervaart sneller dat hij de zaken onder controle heeft. Anders gezegd: overzicht gaat niet alleen over cijfers en rekeningen, maar ook over de routes die iemand kent naar steun en oplossingen. Voor bewoners die hulp zoeken bij wijkteams of instanties geldt dit nog sterker; zij weten waar ze moeten aankloppen en ervaren daardoor minder stress, zelfs als de financiële situatie ingewikkeld blijft.

Het advies aan vrienden en bekenden sluit hierbij aan. Naast tips om bewuster met geld om te gaan, benoemden 81 respondenten het nut van gemeentelijke ondersteuning of gespecialiseerde diensten. Namen van vertrouwenspersonen en organisaties werden specifiek genoemd, zoals het sociaal wijkteam en het Financieel Hulphuis in De Admiraal. Dit suggereert dat mensen die zelf overzicht hebben opgebouwd, ook anderen willen helpen datzelfde gevoel van grip te krijgen – ofwel door praktische handvatten, ofwel door te verwijzen naar vertrouwde instanties.

Overzicht hebben van de verschillende ondersteuningsmogelijkheden in de wijk of gemeente, wordt ook meermaals genoemd. Vooral nieuwkomers hebben moeite met het Nederlandse systeem. Ze weten niet altijd wat toeslagen zijn, hoe ze belasting aangifte moeten doen of waar ze hulp kunnen krijgen. Digitale informatie is vaak ontoegankelijk voor mensen met beperkte taalvaardigheid of digitale vaardigheden. Er is behoefte aan duidelijke, toegankelijke informatie – liefst in de eigen taal. Een visueel overzicht van hulp in de wijk – bijvoorbeeld een flyer met pictogrammen en eenvoudige taal – kan hierin voorzien. Dit overzicht moet fysiek beschikbaar zijn op plekken waar bewoners komen, zoals de apotheek, moskee, scholen en wijkcentra. Ook het betrekken van ervaringsdeskundigen die zelf uit geldzorgen zijn gekomen kan helpen om informatie begrijpelijk en herkenbaar te maken. Daarnaast wordt in deze context ook het belang van financiële educatie genoemd, om de nodige kennis en vaardigheden voor grip op geldzaken eigen te kunnen maken.

5.3 Toegankelijke financiële educatie

Financiële kennis en vaardigheden, en daarmee het vermogen om weloverwogen financiële beslissingen te nemen – ook wel financiële geletterdheid genoemd –, dragen bij aan het voorkomen van financiële stress en bevordert financiële gezondheid. Educatie bevordert kennis, vaardigheden en houding ten aanzien van geldzaken, zoals budgetteren, sparen en plannen. Dit vergroot het vertrouwen in eigen financiële competentie en helpt stress te voorkomen. Financiële geletterdheid stelt mensen in staat om weloverwogen keuzes te maken, ook bij life-events, en wordt gezien als essentiële levensvaardigheid. Uit onderzoek blijkt echter dat veel Nederlanders onvoldoende financieel geletterd zijn. Vooral voor jongeren kan dit problematisch uitpakken, omdat zij zich in een levensfase bevinden waarin zij financieel zelfstandiger en meer financiële verplichtingen aangaan worden (De Back et al., 2025; OECD, 2023; Madern & Van der Meulen, 2019; Van Horssen et al., 2022). Financiële educatie – thuis, op school en/of in de wijk – is voor hen essentieel. In de gesprekken met bewoners en spelers in Wielwijk kwam dit ook meermaals naar voren.

Mensen willen leren hoe ze hun geldzaken kunnen regelen, hoe ze formulieren invullen, hoe ze internetbankieren en hoe ze toeslagen aanvragen. Dit moet gebeuren op plekken waar ze zich veilig voelen, zoals buurthuizen, een moskee of tijdens bestaande activiteiten of rondom een buurtlunch. Voor nieuwkomers is financiële educatie vaak extra uitdagend. Ze kennen de begrippen niet, spreken de taal nog niet goed, zijn niet altijd digitaal vaardig genoeg om online te kunnen navigeren en hebben soms weinig vertrouwen in hun eigen kunnen - het nodige cultureel kapitaal om wegwijs te raken in geldzaken ontbreekt.

Toch is er veel potentieel. Met de juiste ondersteuning – bijvoorbeeld via taallessen, groepsbijeenkomsten en begeleiding door sleutelpersonen – kunnen mensen groeien in zelfredzaamheid. Ook binnen gezinnen speelt financiële opvoeding een rol. Ouders die stressvrij met geld omgaan, geven onbewust belangrijke lessen mee aan hun kinderen. Andersom kunnen geldzorgen juist zorgen voor spanningen en onzekerheid in het gezin. Verschillende bewoners en spelers benadrukken in de gesprekken dat vooral jongeren en mensen met een niet-westerse migratieachtergrond vroegtijdig bereikt moeten worden. Geldlessen zouden geïntegreerd moeten worden in het curriculum van basisscholen, middelbare scholen en mbo's. Daarnaast kunnen workshops georganiseerd worden op plekken waar jongeren al komen. Door samen te werken met ervaringsdeskundigen en ambassadeurs uit de wijk, sluiten de lessen beter aan bij hun leefwereld. Praktische vaardigheden zoals budgetteren, omgaan met geld en het voorbereiden op financiële verantwoordelijkheden vanaf 18 jaar zijn hierbij van groot belang. Aanvullend daarop zou financiële educatie voor nieuwkomers ook cultuursensitief zijn en moeten aansluiten bij hun leefwereld. In sommige gemeenschappen, zoals de Thaise, Poolse en Eritrese vrouwengroepen, wordt niet vanzelfsprekend over geld gesproken en ontbreekt daardoor soms de nodige kennis en vaardigheden, zoals bewoners zelf vertellen.

5.4 Samengevat

Wat opvalt in Wielwijk is het belang van vertrouwde gezichten en plekken. Bewoners zoeken geen hulp bij loketten, maar bij mensen die ze kennen en vertrouwen, zoals de buurtpastor. Deze personen fungeren, potentieel, als brug tussen de leefwereld van bewoners en het ondersteuningsaanbod. Juist hun nabijheid en herkenbaarheid maken het verschil in het bespreekbaar maken van geldzorgen.

De resultaten van de vragenlijst in Wielwijk laten zien dat de mate van grip op geldzaken sterk wordt beïnvloed door twee factoren die linken aan Pierre Bourdieu's theorie (1986) over het belang van sociaal kapitaal en cultureel kapitaal: de steun van vertrouwde netwerken en het belang van overzicht. Bewoners zoeken in de eerste plaats hulp bij mensen die ze kennen, en ervaren grip op hun financiën vooral wanneer zij overzicht hebben, of dat nu door eigen inspanning komt

of met hulp van anderen. Bij overzicht gaat het om zowel praktische methoden – zoals budgetteren en plannen – als om het kennen van hulpbronnen. Wie overzicht heeft, ervaart meer controle, en die ervaring helpt bij het voorkomen of oplossen van schulden. Deze inzichten ondersteunen dat effectieve ondersteuning niet alleen gaat over formele hulpverlening, maar juist ook over het versterken van netwerken en het bevorderen van financiële duidelijkheid in het dagelijks leven. En deze inzichten ondersteunen tevens het belang van “renovatie van het sociale”: aansluiten op bestaande initiatieven, samen zoeken naar praktische aanknopingspunten en sociale netwerken versterken door betekenisvolle verbindingen te leggen (Hooghiemstra, 2022).

- **Hulp zoeken begint dichtbij**

Veel bewoners in Wielwijk zoeken eerst hulp bij mensen die ze kennen: familie, vrienden, burens of collega's. Vertrouwen speelt hierin een grote rol. Mensen voelen zich veiliger om persoonlijke geldzaken te bespreken met iemand uit hun directe omgeving dan met een onbekende professional. Toch is dit netwerk niet voor iedereen toereikend. In die gevallen wordt vaak het Sociaal Wijkteam genoemd, evenals het Financieel Hulphuis, Vluchtelingenwerk, jongerenwerk of een budgetcoach. Vertrouwde gezichten zijn essentieel. Professionals die dezelfde taal spreken of bekend zijn in de wijk worden sneller benaderd. Bewoners waarderen het als hulpverleners niet alleen regelingen treffen, maar ook vaardigheden aanleren zodat ze het in de toekomst zelf kunnen doen. Ook informele professionals zoals apothekers en praktijkondersteuners spelen een rol in het signaleren van geldzorgen, maar weten niet altijd waar ze naartoe kunnen verwijzen.

- **Overzicht is sleutel tot grip**

Grip op geldzaken betekent voor veel bewoners: overzicht hebben. Weten wat er binnenkomt, wat eruit gaat, en wat er overblijft. Veel respondenten noemen het maken van een budgetoverzicht, het bijhouden van een huishoudboekje en het plannen van uitgaven als belangrijke strategieën. Sparen wordt gezien als een teken van controle. Toch is overzicht niet voor iedereen vanzelfsprekend. Sommige mensen ervaren juist minder grip doordat vaste lasten automatisch worden afgeschreven, terwijl anderen dit als rustgevend ervaren. Belemmeringen voor grip zijn divers: onduidelijkheid over hulpopties, afhankelijkheid van variabele inkomens, taalbarrières en complexe regelgeving. Vooral nieuwkomers hebben moeite met het Nederlandse systeem. Ze weten niet altijd wat toeslagen zijn, hoe ze belastingaangifte moeten doen of waar ze hulp kunnen krijgen. Er is behoefte aan duidelijke, toegankelijke informatie – liefst in de eigen taal. Een visueel overzicht van hulp in de wijk – bijvoorbeeld een flyer met pictogrammen en eenvoudige taal – kan hierin voorzien. Dit overzicht moet fysiek beschikbaar zijn op plekken waar bewoners komen, zoals de apotheek, moskee, scholen en wijkcentra.

- **Er valt nog veel te leren**

Financiële educatie wordt door veel bewoners genoemd als essentieel – niet alleen voor volwassenen, maar ook voor jongeren. Mensen willen leren hoe ze hun geldzaken kunnen regelen, hoe ze formulieren invullen, hoe ze internetbankieren en hoe ze toeslagen aanvragen. Dit moet gebeuren op plekken waar ze zich veilig voelen, zoals buurthuizen, moskeeën of tijdens een buurtlunch. Voor nieuwkomers is financiële educatie vaak extra uitdagend. Ze kennen de begrippen niet, spreken de taal nog niet goed en hebben weinig vertrouwen in hun eigen kunnen. Toch is er veel potentieel. Met de juiste ondersteuning – bijvoorbeeld via taallessen, groepsbijeenkomsten en begeleiding door sleutelpersonen – kunnen mensen groeien in zelfredzaamheid. Ook binnen gezinnen speelt financiële opvoeding een rol. Ouders die stressvrij met geld omgaan, geven onbewust belangrijke lessen mee aan hun kinderen. Jongeren moeten vroegtijdig bereikt worden. Geldlessen zouden geïntegreerd moeten worden in het curriculum van basisscholen, middelbare scholen en mbo's. Daarnaast kunnen workshops georganiseerd worden op plekken waar jongeren al komen. Door samen te werken met ervaringsdeskundigen en ambassadeurs uit de wijk, sluiten de lessen beter aan bij hun leefwereld. Praktische vaardigheden zoals budgetteren, omgaan met geld en het voorbereiden op financiële verantwoordelijkheden vanaf 18 jaar zijn hierbij van groot belang.

6. Samen werken aan grip

In de eerste helft van 2025 zijn in Wielwijk vier ontwerpworkshops georganiseerd. Deze sessies brachten bewoners en diverse spelers – van actieve bewoners, vrijwilligers tot professionals uit de wijk (zie Deelnemerslijst) – samen om acties uit te werken die helpen bij meer grip op geldzaken in de wijk. De sessies vonden plaats op vertrouwde plekken in de wijk, namelijk in moskee Al-Fath, De Admiraal en tweemaal in De Andere Boeg. De centrale vraag was: Hoe kunnen we samen werken aan meer grip op geldzaken? Voor de ontwerp sessies is op basis van de vragenlijst- en gespreksuitkomsten gekozen voor drie thematische actielijnen gericht op het versterken van sociaal kapitaal en cultureel kapitaal (Bourdieu, 1986): het verbeteren van het overzicht, het versterken van financiële educatie, en het inzetten van vertrouwde gezichten en sleutelpersonen. Deze thema's zijn onlosmakelijk verbonden met bredere principes van nabijheid en vertrouwen, en vragen niet om nieuwe initiatieven, maar juist om het beter afstemmen wat reeds bestaat op de behoeften van bewoners en spelers – waar in Dordrecht ook bredere behoefte aan bestaat (zie hoofdstuk 2).

6.1 Wegwijs in een versnipperd landschap

Een terugkerend thema in alle ontwerp sessies was de behoefte aan overzicht. Hoewel het aanbod aan hulp in Wielwijk groot is, ervaren bewoners en professionals het als versnipperd en moeilijk toegankelijk. Veel mensen, zowel bewoners als professionals, weten niet waar ze allemaal terecht kunnen met geldvragen, en het ontbreken van een helder overzicht leidt tot verwarring en gemiste kansen op ondersteuning. Tijdens de workshop in De Admiraal werd dit probleem expliciet benoemd. Deelnemers stelden voor om een laagdrempelig inloopspreekuur te organiseren op centrale plekken in de wijk, zoals De Admiraal zelf. Daarnaast werd het idee van een straatterras geopperd, waar bewoners en hulpverleners elkaar informeel kunnen ontmoeten. Zulke initiatieven zijn niet alleen praktisch, maar versterken ook de nabijheid van hulp: hulp wordt zichtbaar, tastbaar en letterlijk dichterbij gebracht.

Een ander concreet voorstel was het ontwikkelen van een infosheet: een visueel A4'tje met pictogrammen en eenvoudige taal, waarop de belangrijkste hulpinstanties staan vermeld. Deze infosheet zou fysiek verspreid moeten worden via brievenbussen, wijkkranten, apotheken, moskeeën en andere vindplaatsen. Het belang van een fysieke versie werd benadrukt, omdat niet iedereen digitaal vaardig is. Dit soort middelen maken hulp toegankelijker en verlagen de drempel om contact te zoeken.

Ook in De Andere Boeg werd het idee van een visueel overzicht besproken. Hier werd voorgesteld om maximaal drie centrale locaties te benoemen waar bewoners terecht kunnen met al hun vragen. Achter de schermen zou dan worden bepaald wie bij welke vraag betrokken moet worden. Vertrouwde gezichten, actuele informatie en laagdrempelige inlooplekken zijn hierbij cruciaal. Een coördinator zou verantwoordelijk moeten zijn voor het actueel houden van deze informatie en het stimuleren van samenwerking tussen betrokken organisaties.

Naast fysieke middelen werd ook gepleit voor heldere communicatie vanuit instanties. Veel bewoners begrijpen brieven van bijvoorbeeld de gemeente of woningcorporaties niet goed. Daarom werd aanbevolen om deze correspondentie te voorzien van een korte paragraaf met verwijzingen naar hulp, een centrale webpagina en een directe afspraakknop – zoals de Sociale Dienst Drechtsteden dat al doet op een speciale [geldzorgenpagina](#). Professionals zouden betrokken moeten worden bij het herschrijven van deze brieven, zodat ze aansluiten bij de taal en beleving van bewoners. Dit is een voorbeeld van het afstemmen van aanbod op de vraag: niet alleen zenden, maar ook begrijpen hoe informatie wordt ontvangen.

6.2 Afstemmen vraag en educatief aanbod

Financiële educatie (zie kadertekst 'Effectieve financiële educatie') werd in alle workshops gezien als een cruciale bouwsteen voor zelfredzaamheid. Vooral vrouwen uit migrantengemeenschappen gaven aan behoefte te hebben aan stapsgewijze ondersteuning. In de moskee Al-Fath werd een gedetailleerd plan uitgewerkt voor een educatief traject dat begint bij taallessen over financiële termen, gevolgd door computerlessen en workshops over het invullen van formulieren en internetbankieren. Belangrijke randvoorwaarden zijn een veilige en vertrouwde locatie, deelname in groepsverband, begeleiding in de moedertaal en betrokkenheid van relevante spelers zoals taaldocenten, financiële experts, banken en vertalers.

Deze aanpak laat zien hoe belangrijk nabijheid en context zijn in educatie. Door lessen aan te bieden op plekken waar mensen zich thuis voelen – zoals de moskee – wordt de leeromgeving vertrouwd en toegankelijk. De groepsgewijze aanpak versterkt het gevoel van veiligheid en stimuleert onderlinge steun. Educatie wordt zo niet alleen een individueel leerproces, maar ook een proces van samen leren.

In De Admiraal werd benadrukt dat er al veel aanbod is, maar dat dit niet altijd de juiste doelgroepen bereikt. Daarom werd gepleit voor het actief benaderen van scholen – basisscholen, voortgezet onderwijs en mbo – om geldlessen aan jongeren te geven. De inhoud van deze lessen zou moeten gaan over het bijhouden van een eenvoudige boekhouding, het begrijpen van regelingen en voorzieningen, het voorkomen van schulden en praktische tips voor sparen. Twee vormen van educatie werden voorgesteld: periodieke workshops op centrale plekken en workshops op aanvraag, bijvoorbeeld bij specifieke doelgroepen zoals de Eritrese vrouwengroep.

Effectieve financiële educatie

Er bestaat een groot aanbod aan lespakketten voor financiële educatie. Het Verwey-Jonker Instituut en NIBUD onderzochten in 2019 de werking van lespakket Moneyways in 108 mbo-klassen in Leiden, Roosendaal en Utrecht (Van der Klein et al., 20219). Hoewel het onderzoek zich dus richtte op financiële educatie van mbo-studenten, zijn de opgedane lessen ook waardevol en toepasbaar voor andere doelgroepen:

- Maak gebruik van lespakketten die al ontwikkeld, getest en aangepast zijn, zoals Moneyways.
- Financiële voorlichting vraagt om inhoudelijk en didactisch goed uitgewerkte lessen.
- Onderwijsinstellingen hebben vaak weinig of geen budget voor financiële educatie. Gemeenten, fondsen of verzekeraars kunnen dit ondersteunen.
- Eén les is onvoldoende om financiële stress of problematiek echt te bespreken.
- Jongeren leren veel van leeftijdsgenoten die zelf geldproblemen hebben gehad. Dit bevordert openheid en herkenning. Zet daarom in op peer-to-peer educatie.
- Laat vooral de jongere deelnemers oefenen met echte budgetten en uitgaven om inzicht te krijgen in geldzaken, en maak geldzaken daarmee concreet en invoelbaar.
- Een korte lessenreeks voorkomt niet direct schulden, maar is een belangrijke eerste stap. Praten over geld helpt taboes over geldzaken doorbreken.
- Training en ondersteuning van de (peer) trainers is essentieel voor de kwaliteit van de lessen

In De Andere Boeg werd financiële educatie ook besproken. Deelnemers pleitten ook voor educatie op plekken waar mensen al komen, zoals buurthuizen en bibliotheken. Voorwaarden zijn dat mensen zich niet hoeven aan te melden, dat de educatie aansluit bij bestaande activiteiten, en dat er wordt gewerkt met ervaringsdeskundigen en ambassadeurs uit de wijk. Jongeren moeten leren wat ze moeten doen als ze 18 worden, en informatie moet visueel en toegankelijk zijn. Dit alles wijst op het belang van vraaggestuurd werken: aansluiten bij de leefwereld van bewoners, en niet uitgaan van een standaardaanbod. Samenwerking met organisaties zoals Quiet, Jongeren op de Rit, de Sociale Dienst Drechtsteden, het Financieel Hulphuis en Alliantie Dordrecht werd als noodzakelijk gezien – waarbij voorlichting wordt gegeven op momenten, ook tijdstippen buiten kantooruren, en plekken waar mensen zich veilig en vertrouwd voelen.

6.3 Bruggenbouwers in de wijk

Een derde pijler in het versterken van grip op geldzaken is het inzetten van vertrouwde gezichten en sleutelpersonen. Tijdens de workshops werd duidelijk dat bewoners zich vaak niet serieus genomen voelen door professionals. In De Andere Boeg werd het concept van een ‘juiste weg-wijzer’ besproken: een sleutelpersoon die weet welke hulp beschikbaar is en bewoners begeleidt. Deze persoon zou contact onderhouden met professionals, vrijwilligers en bewoners, en kennis delen via bijvoorbeeld een appgroep. Ook werd het idee van een flyer met maximaal drie hulp-plekken voorgesteld, waarbij de sleutelpersoon achter de schermen de juiste verbindingen legt.

Het aanstellen van wijkgerichte sleutelpersonen – mensen die contact onderhouden met bewoners, vrijwilligers en professionals – kan hierin een belangrijke rol spelen. Deze wegwijzers zouden ook anderen kunnen opleiden, zodat kennis gedeeld en geborgd wordt. Financiering vanuit de gemeente of het aanpassen van bestaande functies kan ruimte creëren voor deze rol. Sleutelpersonen zijn bij uitstek voorbeelden van nabijheid in de praktijk: ze zijn zichtbaar, aanspreekbaar en kennen de wijk. Daarnaast werd het belang van laagdrempelige inlooppunten benadrukt. Plekken zoals De Admiraal, De Andere Boeg en bibliotheken kunnen dienen als locaties waar ontmoeting en hulpverlening samenkomen – zoals met [Geldpraatje](#) ook wordt beoogd. Door professionals en vrijwilligers samen te laten werken, ontstaat een omgeving waarin bewoners zich veilig voelen om hun zorgen te delen. Vertrouwde gezichten zijn hierbij onmisbaar.

Ook het actief signaleren van geldzorgen werd besproken. Veel financiële problemen blijven onder de radar bij gemeentelijke instanties. Daarom is het van belang om lokale partners zoals praktijkondersteuners van huisartsen, handhavers, woningcorporaties en religieuze instellingen te betrekken bij het herkennen van signalen – zoals de Gemeente Dordrecht doet met de training [Herken Geldzorgen](#). Flyers in verschillende moedertalen en duidelijke stappenplannen kunnen helpen om bewoners te informeren. Een centraal meldpunt bij de gemeente – zoals de Sociale Dienst – zou signalen moeten verzamelen en opvolgen.

6.4 Samengevat

De ontwerpworkshops in Wielwijk hebben waardevolle inzichten opgeleverd over hoe bewoners en professionals samen kunnen werken aan grip op geldzaken. De rode draad is duidelijk: overzicht, educatie en vertrouwen zijn de sleutels tot verandering. Maar onder deze thema's ligt een fundament van nabijheid – in fysieke zin, in taal, in cultuur en in relatie. Nabijheid maakt hulp toegankelijk, verlaagt drempels en creëert ruimte voor vertrouwen. Daarbij ook van belang om bijvoorbeeld als professional naast bewoners te staan, niet boven hen, en te luisteren naar de verhalen en vragen van bewoners.

Door het ontwikkelen van visuele hulpmiddelen, het aanbieden van toegankelijke educatie en het inzetten van sleutelpersonen ontstaat een wijk waarin meer bewoners grip krijgen op hun geldzaken. En door voortdurend af te stemmen op de vraag – in plaats van uit te gaan van het bestaande aanbod – ontstaat een dynamisch, responsief ondersteuningsnetwerk dat aansluit bij de behoeften van bewoners en spelers in de wijk.

7. Van onderzoek naar beweging

Wat levert praktijkgericht onderzoek eigenlijk op? Die vraag klinkt regelmatig, zeker in wijken waar de uitdagingen groot zijn en de behoefte aan directe hulp voelbaar is. Het idee leeft dat geld voor onderzoek misschien beter besteed kan worden aan extra handen in de wijk. Toch laat het project Grip op Geldzaken in Wielwijk, Dordrecht, zien dat onderzoek méér doet dan alleen kennis verzamelen. Het zorgt voor verbinding en beweging die al tijdens het onderzoeksproces ontstaat.

7.1 Verbinding en doorwerking

Het begrip doorwerking biedt een alternatief voor termen als 'impact' of 'valorisatie'. Waar die laatste uitgaan van een lineair proces – onderzoek doen, resultaten presenteren, toepassing in de praktijk – laat doorwerking zien dat verandering vaak al tijdens het onderzoek begint. Het is een dynamisch en sociaal proces, waarin het formuleren van vragen, het organiseren van bijeenkomsten en het voeren van gesprekken op zichzelf al interventies zijn (Van Vliet, 2022). Doorwerking is dus niet alleen zichtbaar in meetbare uitkomsten, maar ook in de subtiele verschuivingen die plaatsvinden wanneer mensen samenkomen, ervaringen delen en nieuwe verbindingen leggen. Het is een vorm van leren en veranderen die ontstaat in de interactie tussen bewoners, spelers en onderzoekers.

Een treffend voorbeeld van doorwerking ontstond tijdens de ontwerpsessie met de zustergroep in moskee Al-Fath. Samen met de coördinator van het financieel spreekuur van de Alliantie Dordrecht sloten onderzoeker Elizabeth aan bij een bijeenkomst waarin geldzaken centraal stonden. In een veilige en vertrouwde omgeving werden inzichten uit het onderzoek gedeeld, maar al snel verschoof het gesprek naar een ander thema: taalvaardigheid.

De vrouwen gaven aan dat grip op geld niet los te zien is van het beheersen van de Nederlandse taal. Het volgen van financiële cursussen bleek lastig als je de taal onvoldoende spreekt. Tegelijkertijd ervoeren sommigen een drempel om zich zelfstandig aan te melden voor taallessen. Wat toen gebeurde, was een spontane en betekenisvolle verandering: de groep besloot gezamenlijk het gesprek aan te gaan met de gemeente over taalondersteuning. En waar eerst individueel aanmelden te spannend leek, gaven de vrouwen zich als groep op voor een taalklas.

Dit was geen vooraf geformuleerd onderzoeksdoel, maar een voorbeeld van ongerichte doorwerking: verandering die ontstaat doordat mensen samenkomen, in gesprek gaan en samen actie ondernemen. Het laat zien dat onderzoek niet alleen kennis oplevert, maar ook ruimte creëert voor verbinding en beweging. Vanuit deze gedachte is gekeken hoe wij in een vierde en laatste ontwerpsessie, deze inzichten en acties verder kunnen brengen in de praktijk.

7.2 Van inzichten naar acties

Op een zonnige donderdagmiddag in juli vond de laatste ontwerpsessie plaats in De Andere Boeg. De bijeenkomst was geen formele vergadering, maar een huiskamer vol: 37 betrokken bewoners, vrijwilligers en professionals. De sessie begon symbolisch met een spel: zes mensen, één knoop, geen handen loslaten. Binnen 45 seconden was de knoop eruit – een metafoor voor het gezamenlijk ontwarren van complexe vraagstukken. Daarna volgde een interactieve middag waarin twee centrale inzichten uit het onderzoek werden besproken:

1. Vertrouwde gezichten en overzicht in hulp

Praten over geld is lastig, zeker als je niet weet bij wie je terecht kunt. Daarom werd voorgesteld om een overzicht te maken van de belangrijkste vertrouwde plekken en gezichten in Wielwijk – plekken waar mensen al komen en zich veilig voelen. Denk aan buurtcentra, moskeeën en informele ontmoetingsplekken. Door te investeren in deze plekken en mensen, kunnen ze nog toegankelijker worden voor bewoners met geldvragen. Professionals zouden deze plekken actief moeten opzoeken om te leren welke behoeften daar leven.

2. Financiële educatie op maat

Er is behoefte aan praktische, toegankelijke en vertrouwde vormen van leren. Niet in een klaslokaal met een docent, maar aan de keukentafel met een bekende vrijwilliger of in een workshop met een vertrouwd gezicht uit de wijk. Voorbeelden van gewenste educatie zijn:

- Geldlessen over budgetteren, sparen en schulden voorkomen.
- Trainingen in digitale vaardigheden, zoals internetbankieren en het gebruik van financiële apps.
- Voorlichting over belastingzaken, toeslagen en gemeentelijke regelingen.
- Educatie afgestemd op taalniveau en culturele achtergrond, met uitleg in begrijpelijke taal of in de moedertaal.

Aan vijf tafels werd gepraat en geluisterd. Input uit het onderzoek en verhalen van bewoners vormden de basis voor gesprekken over wat er al is, wat er mist, en hoe het beter kan. De plattegrond van Wielwijk vulde zich langzaam met ideeën, namen en nieuwe verbindingen.

7.3 Twee kopgroepen

Deze ontwerpssessie was geen eindpunt, maar een aftrap. Aan het einde van de middag werd duidelijk dat de energie en ideeën niet verloren mochten gaan. Daarom stapten verschillende spelers naar voren en zijn er twee kopgroepen gevormd die de uitkomsten van de sessie verder gaan brengen in de wijk:

- **Kopgroep 'Vertrouwde plekken en gezichten'**

Deze groep richt zich op het versterken van bestaande ontmoetingsplekken en het zichtbaar maken van sleutelpersonen in de wijk. Ze gaan aan de slag met het ontwikkelen van een overzicht van vertrouwde hulpplekken, het trainen van vrijwilligers en het verbeteren van samenwerking tussen formele en informele netwerken.

- **Kopgroep 'Financiële educatie op maat'**

Deze groep werkt aan het opzetten van toegankelijke educatievormen, afgestemd op de behoeften van bewoners. Ze verkennen samenwerkingen met scholen, buurtorganisaties en ervaringsdeskundigen, en ontwikkelen formats voor workshops en trainingen op vertrouwde locaties.

Beide kopgroepen bestaan uit bewoners, vrijwilligers en professionals, en worden ondersteund door het armoedenetwerk in Dordrecht en aangevoerd door Gemeente Dordrecht en Alliantie Dordrecht. Najaar 2025 zullen deze kopgroepen verder gaan bouwen aan grip op geldzaken in Wielwijk, en zullen onderzoekers van de Werkplaats Sociaal Domein op afstand betrokken blijven om in kaart te brengen wat er nodig is om deze acties te realiseren vanuit de participatieve geest van dit onderzoeksproject.

8. Conclusie en reflectie

In het kader van het project Grip op Geldzaken is in Wielwijk, Dordrecht, een breed participatief onderzoek uitgevoerd naar wat bewoners helpt bij grip op geldzaken. Het onderzoek bestond uit het bouwen van een uitgebreid netwerk van bewoners en diverse spelers in de wijk, een vragenlijst ingevuld door 325 bewoners, vijftien verdiepende gesprekken en vier ontwerp sessies. Deze combinatie van methoden leverde een rijk en genuanceerd beeld op van wat bewoners en spelers in Wielwijk helpt bij grip op geldzaken. De verhalen die zijn verzameld zijn waardevol: ze geven inzicht in wat mensen nodig hebben om grip te krijgen op hun geldzaken, en hoe bestaande krachten, initiatieven en netwerken in de wijk hen daarbij kunnen ondersteunen.

8.1 Nabijheid en vertrouwen

Uit het onderzoek in Wielwijk blijkt dat nabijheid en vertrouwde plekken in de wijk van groot belang zijn voor effectieve hulp bij grip op geldzaken. Locaties als buurtcentrum De Admiraal, ontmoetingscentrum De Andere Boeg en de zustergroep van moskee Al-Fath vormen belangrijke ontmoetingsplekken, waarin bewoners hun ervaringen durven delen en verschillende spelers betekenisvolle gesprekken kunnen voeren. Deze plekken zijn niet alleen belangrijk voor ontspanning, maar bieden ook ruimte voor vertrouwelijke gesprekken over geldzaken.

Dit sluit aan bij de theorie van Pierre Bourdieu over verschillende vormen van kapitaal. In de context van Wielwijk lijkt vooral het sociaal kapitaal – het netwerk van relaties, vertrouwen en wederzijdse steun – belangrijk. Vertrouwde gezichten, zoals buurtpastors, vrijwilligers en actieve bewoners, fungeren als bruggenbouwers tussen (in)formele hulpverlening en de leefwereld van bewoners. Door deze sleutelpersonen te ondersteunen en te erkennen, wordt het informele netwerk versterkt en kan een volwaardige bijdrage leveren aan grip op geldzaken.

Naast sociaal kapitaal speelt cultureel kapitaal een rol in Wielwijk. Veel bewoners, met name vrouwen uit migrantengemeenschappen, geven aan behoefte te hebben aan stapsgewijze ondersteuning bij financiële educatie. Het organiseren van taallessen gericht op financiële terminologie, computerlessen op basisniveau en workshops over het invullen van formulieren en internetbankieren zijn concrete voorbeelden van het versterken van cultureel kapitaal. Door deze educatie aan te bieden op vertrouwde plekken en in groepsverband, wordt de toegankelijkheid vergroot en sluiten de activiteiten beter aan bij de behoeften van de doelgroep.

Een ander belangrijk inzicht uit het onderzoek is het belang van zichtbaarheid en toegankelijkheid van het hulpaanbod. Zowel bewoners als professionals geven aan dat het vaak onduidelijk is waar men terecht kan met geldvragen. Een visueel en actueel overzicht van de belangrijkste hulpplekken in de wijk – bijvoorbeeld een flyer met pictogrammen en eenvoudige taal – kan hierin voorzien. Dit overzicht moet fysiek beschikbaar zijn op plekken waar bewoners komen, zoals apotheken, moskeeën, scholen en wijkcentra. Digitale informatie is waardevol, maar niet voor iedereen toegankelijk, waardoor papieren versies essentieel blijven.

Samenwerking tussen formele en informele partijen vormt een andere pijler voor succes. In Wielwijk zijn veel organisaties actief, van het Financieel Hulphuis tot lokale vrouwengroepen. Deze diversiteit biedt kansen, maar vraagt om afstemming en samenwerking. Door netwerken te faciliteren waarin deze partijen elkaar ontmoeten, kan versnippering worden tegengegaan en ontstaat er een gedeeld beeld van wat nodig is. Een coördinator kan hierin een verbindende rol spelen, door het overzicht actueel te houden en samenwerking te stimuleren.

Naast visuele hulpmiddelen is er behoefte aan mensen die bewoners persoonlijk kunnen begeleiden naar de juiste hulp. Het aanstellen van wijkgerichte sleutelpersonen – mensen die contact onderhouden met bewoners, vrijwilligers en professionals – kan hierin een belangrijke rol spelen.

Deze wegwijzers kunnen ook anderen opleiden, zodat kennis gedeeld en geborgd wordt. Financiering vanuit de gemeente of het aanpassen van bestaande functies kan ruimte creëren voor deze rol.

Voor jongeren is het van belang om financiële educatie vroegtijdig te integreren in het curriculum van basisscholen, middelbare scholen en mbo's. Workshops op plekken waar jongeren al komen, zoals De Andere Boeg, kunnen bijdragen aan het vergroten van hun financieel en cultureel kapitaal. Praktische vaardigheden zoals budgetteren, omgaan met geld en het voorbereiden op financiële verantwoordelijkheden vanaf 18 jaar zijn hierbij essentieel.

Tot slot is het belangrijk om laagdrempelige inlooppunten in de wijk te herstellen of te versterken. Plekken zoals De Admiraal, Het Waterwiel, de speeltuinvereniging, De Andere Boeg en bibliotheken kunnen dienen als locaties waar ontmoeting en hulpverlening samenkomen. Ook professionals buiten het sociale domein, zoals apothekers, praktijkondersteuners en vrijwilligers vanuit de kerk, spelen een rol in het signaleren van geldzorgen. Door hen te betrekken bij het armoedenetwerk en te voorzien van informatie over doorverwijzing en ondersteuning, wordt het netwerk rondom bewoners versterkt.

8.2 Embedded en participatief

De principes van Asset Based Community Building – het erkennen en benutten van krachten in de gemeenschap – vormden een belangrijk fundament in dit onderzoek. In plaats van een top-down benadering is gekozen voor een participatieve aanpak die vertrekt vanuit de kracht van bewoners en lokale spelers. Het onderzoek toonde aan dat er veel onbenutte potentie aanwezig is in de wijk, en dat samenwerking tussen bewoners en spelers in de wijk deze kracht kan mobiliseren – wat de komende maanden verder zal worden vormgegeven in twee kopgroepen waarin samen zal worden gewerkt aan grip op geldzaken in Wielwijk.

Reflecterend op het onderzoeksproces, laat dit onderzoek ook de kracht van fysieke aanwezigheid zien. De toegevoegde waarde van deze embedded, participatieve aanpak van dit onderzoek lag in de combinatie van nabijheid, gelijkwaardigheid en actiegerichtheid. De wekelijkse aanwezigheid van de onderzoekers in De Admiraal leidde tot een groeiend netwerk van bewoners en spelers. Zo'n netwerk en het onderlinge vertrouwen ontstaat niet in een intakegesprek, wel in herhaald contact.

Voor dat vertrouwen is ook een gelijkwaardige benadering essentieel. Onderzoekers Elizabeth en Patrick benadrukten telkens dat ze mét bewoners praten, niet over hen. Deze houding – gericht op bewoners, nieuwsgierig, open en zonder oordeel – was een voorwaarde voor het opbouwen van vertrouwen. Bewoners werden gezien als experts van hun eigen leefwereld. De participatieve onderzoeksmethoden, waarin bewoners meedachten en meebeslisten, droegen bij aan het gevoel van gedeeld eigenaarschap.

Tot slot ervoeren de onderzoekers dat embedded en participatief werken in Wielwijk, voornamelijk draait om verbinding met anderen. Op deze manier kunnen krachten en netwerken in de wijk ontdekt en benut worden. Contacten en ontmoetingen verliepen enerzijds organisch en anderzijds door bewust te vragen wiens stem nog niet gehoord was. Dus om krachten in de wijk te kunnen benutten, is verbinding maken in de wijk met bewoners, vertrouwde sleutelpersonen, andere spelers en netwerken noodzakelijk.

Het is belangrijk voor formele en informele organisaties in de wijk om deze dynamiek te faciliteren door contacten actief te onderhouden, vertrouwde sleutelpersonen te ondersteunen en nieuwe initiatieven te koppelen aan bestaande netwerken. Van onderzoekers vraagt dit een langdurig(er) beschikbaarheid om vragen samen met alle betrokkenen scherp te krijgen en samen richting te bepalen van het onderzoek en de daaruit volgende acties.

Deelnemerslijst

Deelnemers aan verdiepende gesprekken

- Tien bewoners
- Coördinator Financieel Spreekuur van Alliantie Dordrecht
- Medewerker Stichting Nieuwlander (Eritrese vrouwengroep)
- Buurtpastor van De Andere Boeg
- Medewerker van Financieel Hulphuis
- Apotheker van Admiraal Apotheek

29 januari 2025, moskee Al-Fath

- Achttien Turkse en Marokkaanse vrouwen van verschillende moskeeën
- Vrijwilliger zustergroep moskee
- Coördinator Financieel Spreekuur van Alliantie Dordrecht
- Vrijwilliger van Wijkwinkel De Buitenwacht
- Programmacoördinator van Alliantie Dordrecht

6 februari 2025, De Admiraal

- Vier bewoners
- Vrijwilliger Alliantie Dordrecht
- Medewerker van Financieel Hulphuis
- Teamleider Financieel Hulphuis (en bewoner)
- Coördinator Dordtse Informatiedienst van Jong JGZ
- Medewerker BuurtWerk
- Medewerker Vluchtelingenwerk

13 februari 2025, De Andere Boeg

- Drie bewoners (waarvan twee vrijwilligers van De Andere Boeg)
- Coördinator Financieel Spreekuur van de Alliantie Dordrecht
- Vier medewerkers van Sociale Dienst Drechtsteden (waarvan twee teamleiders en twee consultants)
- Medewerker Stichting Nieuwlander (Eritrese vrouwengroep en bewoner)
- Medewerker Sociaal Wijkteam

10 juli 2025, De Andere Boeg

- Tien bewoners (waarvan een bewoner uit Krispijn)
- Coördinator Financieel Spreekuur van de Alliantie Dordrecht
- Programmacoördinator Alliantie Dordrecht
- Teamleider Financieel Hulphuis (en bewoner)
- Coördinator Dordtse Informatiedienst van Jong JGZ
- Sociaal makelaar van Dordrecht Sociaal
- Twee medewerkers van Sociale Dienst Drechtsteden
- Medewerker Schuldhelp en Preventie van Woonbron
- Medewerker Get A Grip van Humanitas
- Medewerker Thuisadministratie van Humanitas
- Twee docenten budgetbeheer van ROC DaVinci College
- Coördinator Vindplaatsen van Alliantie Dordrecht
- Medewerker van peuterspeelzaal De Albatros
- Twee beleidsmedewerkers van Gemeente Dordrecht
- Wijkmanager Wielwijk van Gemeente Dordrecht
- Jongerenwerker van R-Newt
- Medewerker van Stichting Hulplijn Dordt
- Vier leden van de Jongerenraad Dordrecht (waarvan drie bewoners)
- Twee medewerkers van Het Waterwiel

Literatuur

- Back, T., Bek, P., & Lusse, M. (2025). Geldlessen op de hogeschool: Verhoog de financiële geletterdheid. *Th&ma*, no. 3 (pp. 16-19).
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258).
- Bosman, A., & Boeve, L. (2021). *Klem tussen balie en beleid: Eindrapport van het parlementaire onderzoek naar de oorzaken van problemen bij uitvoeringsorganisaties*.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Huishoudens met geregistreeerde problematische schulden 2015-2024*. <https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). *Wie zit onder en wie boven de armoedegrens?* <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2025/wie-zit-onder-en-wie-boven-de-armoedegrens->
- Dorigo, M., Broeke, R. t., & Schouwstra, H. (2024). *Armoede is (niet) niks*. Rekenkamer Dordrecht.
- Franken, M., Kuiper, C., & Sanden, P. v. d. (2022). *Bestaandszekerheid onder druk: De stand van zaken* (Kennis en aanpak van sociale vraagstukken).
- Hilbert, L.P., Noordewier, M.K. & Van Dijk, W.W. (2022). The prospective associations between financial scarcity and financial avoidance. *Journal of Economic Psychology*, 88, 102459. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2021.102459>
- Hooghiemstra, E. (2022). *Renovatie van het Sociale: Een ontdekkingsreis*. Hogeschool Rotterdam.
- Hupkens, S., Hobbelen, M. (2025). *Kaartenset Zinspelen*. <https://kennispleinzingeving.nl/documenten/1845-kaartenset-zinspelen>
- Madern, T. & Van der Meulen, B. (2019). *Zorgen over geld? Praten helpt. Handreiking: Signaleren van geldzorgen*. Gemeente Utrecht/Hogeschool Utrecht.
- Mulder, M. (2021). *Schaamte voor schulden doorbreken: het kán!* Movisie. <https://www.movisie.nl/artikel/schaamte-schulden-doorbreken-kan>.
- NVVK. (2022). *Jaarverslag 2022*. <https://jaarverslag.nvbk.nl/2022/cijfers>
- Odekerken, M., Out, M., & Stavenuit, M. (2021). *De kracht van ervaringsvrijwilligers: Hoe ervaringsverhalen anderen kunnen helpen (Wat werkt? Eerder uit de schulden)*.
- OECD (2023). *OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/bf84ff64-en>
- Partners Dordt West. (2023). *Samen Dordt West*. Dordrecht: Alliantie Dordt West. <https://raad.dordrecht.nl/Documenten/Nationaal-Programma-Dordt-West-2023-2043-1.pdf>
- Schonewille, G., & Weijers, M. (2019). *Veel schuldenaren weten schuldhulp slecht te vinden*. ESB, 104 (4776). <https://www.kennisbundel.nl/wp-content/uploads/2019/08/Nibudartikel-Schuldenaren-schuldhulp-ESB-19-augustus-2019.pdf>
- Schrier, M. v. d. (2023). *Mensen hebben vaak al 13 schuldeisers en 40.000 euro schuld voordat ze aan de bel trekken*. Algemeen Dagblad. <https://www.ad.nl/geld/mensen-hebben-vaak-al-13-schuldeisers-en-40-000-euro-schuld-voordat-zeean-de-bel-trekken~aeb06558/>
- Simonse, O., Van Dijk, W.W., Van Dillen, L.F. & Van Dijk, E. (2022). The role of financial stress in mental health changes during COVID-19. *NPJ Mental Health Research* 1, 15(2022). <https://doi.org/10.1038/s44184-022-00016-5>

- 'S Jongers, T. (2024). *Armoede uitgelegd aan mensen met geld*. De Correspondent.
- Van der Klein, M., Badou, M., Lamers, S., Kunkel, D. (2019). *MoneyWays op het mbo: Financiële voorlichting door peer educators*. Verwey-Jonker Instituut/NIBUD.
- Van Dijk, W.W., Van der Werf, M.M.B. & Van Dillen, L.F. (2022). The Psychological Inventory of Financial Scarcity (PIFS). A Psychometric Evaluation. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 2022(101), 101939. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2022.101939>
- Van Horssen, C., Lamers, S., Groen, A., Houtsma, N., Van Dijk, W., Van Dillen, L. & Kurtenbach, N. (2022). *Geldstress bij jongeren. Een longitudinaal onderzoek naar geldstress bij jongeren*. Nibud/Universiteit Leiden.
- Van Vliet, H. (2022). *De Voorbeschouwing: Over impact, valorisatie en doorwerking*. Hogeschool van Amsterdam.
- Vijlbrief, A., & Mourik, K. v. (2020). *Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden (Kennis en aanpak van sociale vraagstukken)*.
- Werkplaats. (2024). *Werkplaats Sociaal Domein Zuid-Holland Zuid*. Werkplaats Sociaal Domein. <https://www.werkplaatsensociaaldomein.nl/werkplaats/zuid-holland-zuid>
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2024). *Grip-denken: Van eigen verantwoordelijkheid naar gedeelde verantwoordelijkheid*.
- Wijzer in geldzaken (2025). *Nationale Monitor Geldzorgen*. <https://www.wijzeringeldzaken.nl/Nationale-Monitor-Geldzorgen>.
- Wonders, M. (2024, February 13). *Mensen die in armoede leven hebben te maken met vooroordelen*. Binnenlands Bestuur. <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/van-dam-datapartners/hardnekkige-vooroordelen-over-armoede>

Bijlagen op aanvraag beschikbaar

Werkplaats Sociaal Domein
Zuid-Holland Zuid